

97. заседание

Четвъртък, 11 юни 1925 година

(Отворено отъ подпредседателя д-ръ Б. Вазовъ, въ 15 ч. 30 м.)

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: (Звъни) Отварямъ заседанието.

Секретарь Г. Митовъ (д. сг): (Прочита списъка. Отъ заседанието сж отсъствували следнитѣ народни представители: Ангеловъ Йорданъ, Баевъ Христо, Братановъ Цочо, Василевъ Григоръ, Веллиновъ Тончо, Вълчевъ Ангелъ, Вжтевъ Лазаръ, Горбановъ Иванъ, Господиновъ Христо I, Господиновъ Христо II, Грозевъ Иванъ, Дамяновъ Владимиръ, Даневъ д-ръ Стоянъ, Дановъ Григоръ, Димитровъ Тодоръ, Домузчиевъ Василь, Дончевъ Георги, Думановъ Тончо, Дяковъ д-ръ Цвѣтанъ, Давидовъ д-ръ Хаимъ Исаковъ, Желѣзковъ Петъръ, Каранджуловъ Иванъ, Кемилевъ Никола, Ковачевъ Иванъ, Кожухаровъ Тодоръ, Косовски Георги, Костурковъ Стоянъ, Кушевъ д-ръ Петъръ, Караивановъ Петко, Лѣкарски Иванъ, Маруковъ Йосифъ, Миновъ Петъръ, Михайловъ Христо, Мопановъ Стойко, Мушановъ Никола, Найденовъ Петко, Недѣлковъ Лачо, Нейковъ Димитъръ, Нешковъ Георги, Никифоровъ Стоянъ, Николовъ Върбанъ, Панайотовъ Тодоръ, Парасковъ Василь, Петрини Николай, Петровичъ Петъръ, Петровъ Иванъ, Петровъ Койчо, Пехливановъ Костадинъ, Поповъ Георги, Поповъ Проданъ, Продановъ Господианъ, Пушевъ Христо, Робевъ Йосифъ, Савовъ Николай, Сажзовъ Янко, Славовъ Йорданъ, Славовъ Крумъ, Стефановъ Велико, Стефановъ Петъръ, Стойчевъ Пелдио, Стойчевъ Иванъ Илиевъ, Терзиевъ Господианъ, Тодоровъ Грую, Тодоровъ Димитъръ, Търпановъ Петко, Хаджиевъ Никола, Харизановъ Иванъ, Чернооковъ Георги, Чолаковъ Стефанъ и Яневъ Димитъръ)

Ще положатъ клетва следнитѣ г. г. народни представители: Агушевъ Еминъ, Гюлеметовъ Костадинъ, Кацковъ Левъ, Лазовъ Стоянъ, Николовъ Вълчо, Янковъ Василь.

(Свещеникъ Иванъ П. Писевъ подвеща подъ клетва народнитѣ представители Костадинъ Гюлеметовъ, Левъ Кацковъ, Стоянъ Лазовъ, Вълчо Николовъ и Василь Янковъ, а Софийскиятъ мюфтия Хафузъ Саадедъ Мехмедовъ подвеща подъ клетва народния представителъ Еминъ Агушевъ)

Разрешени сж отпуски на следнитѣ г. г. народни представители:

На г. Борисъ Валевъ — 1 день;

На г. Никола Борисовъ — 1 день;

На г. д-ръ Стоянъ Даневъ — 2 дни.

Следнитѣ г. г. народни представители сж взели повече отъ 20 дни отпускъ и затова ще трѣбва да питамъ Събранието.

Г. Иванъ Караивановъ моли да му се разреши 4 дни отпускъ по домашни причини, и по едно дѣло. Които сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Г. Крумъ Славовъ моли да му се разреши 4 дни отпускъ по домашна работа и болестъ въ семейството му. Ония отъ васъ, които сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Г. Михо Марковъ моли да му се разреши единъ день отпускъ по домашни причини. Моля ония отъ васъ, които сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Г. Тодоръ Маждраковъ моли да му се разреши единъ день отпускъ по домашни причини. Ония отъ васъ, които сж съгласни да му разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Г. Димитъръ Табаковъ моли да му се разреши единъ день отпускъ по домашни причини. Ония отъ васъ, които сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Г. Иванъ Каранджуловъ моли да му се разреши 3 дни отпускъ по домашни причини. Ония отъ васъ, които сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Съобщавамъ, че с постъпилъ отъ Министерството на вътрешнитѣ работи и народното здраве законопроектъ за разпродаване доставенитѣ отъ държавата храни.

Този законопроектъ ще ви се раздаде.

Пристъпваме къмъ първата точка отъ дневния редъ: разглеждане предложението за одобрение на подписаната въ София на 29 априль 1925 г. временна спогодба за търговия и мореплаване между България и Полша.

Моля г. секретаря да прочете мотивитѣ и предложението.

Секретарь Г. Митовъ (д. сг): (Чете)

„ИЗЛОЖЕНИЕ НА МОТИВИТѢ

къмъ законодателното предложение за одобрение на подписаната въ София на 29 априль 1925 г., временна спогодба за търговия и мореплаване между България и Полша.

Г. г. народни представители! Правителството на Полската република предложило да сключимъ временна спогодба за търговия и мореплаване между дветѣ държави. Полското правителство е вече сключило подобни договори съъ повечето държави на свѣта.

Настоящата временна спогодба почива напълно върху принципа на взаимността и създава благоприятенъ инициентъ за подобни споразумения съ други държави.

Като прилагамъ при настоящето българския и френския текстъ на Временната спогодба за търговия и мореплаване между България и Полша, подписана въ София на 29 априль 1925 г., моля ви да приѣмете тукъ приложението решение за одобрението на горказаната спогодба.

София, май 1925 г.

Министъръ на външнитѣ работи
и на изповѣданията: **Хр. Калфовъ**“

„ПРОЕКТОРЕШЕНИЕ

за одобрение на подписаната въ София на 29 априль 1925 г. Временна спогодба за търговия и мореплаване между България и Полша.

Членъ единственъ. Одобрява се подписаната въ София на 29 априль 1925 г. Временна спогодба за търговия и мореплаване между България и Полша.

(За текста на спогодбата вж. приложение № 6, Т. III)

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. министърътъ на външнитѣ работи и на изповѣданията.

Министъръ Х. Калфовъ: Г. г. народни представители Както е известно, съг. чл. 160 отъ Ньойския договоръ победителитъ си бѣха запазили за тѣхъ правото, въ единъ периодъ отъ петъ години да не бѣдатъ подлагани на задълженията, каквито искаха отъ насъ, по отношение на търговията и мореплаването. Този периодъ изтича на 9 августъ т. г. Водими отъ желанието да се нормализиратъ отношенията между дветѣ страни, българското и полското правителства приеха една временна спогодба, която да установи тѣзи отношения и да благоприятствува за въврзване на по-нормални връзки между дветѣ страни.

Една комисия отъ представители на полското и българското правителства изработи този текстъ, който предлагаме днесъ на васъ за одобрение. Правителството прѣе този текстъ, следъ като изслуша мненията на лица, които казаха своята компетентна дума, както и мненията на различнитѣ служби при респективнитѣ министерства — правосъдие, търговия, жельзници, пристанища — а така също и търговскитѣ камари.

Онова, което сега азъ искамъ да подчертая, то е, че при подписването на настоящата спогодба съ полското правителство ние сме третирани на равна нога съ него. Полската държава при подписването на този актъ се откажа отъ тѣзи привилегии, които имаше по Ньойския договоръ; то антиципира срока 9 августъ, и заради това можа да се подпише тази спогодба. Подписването на тая спогодба е началото на нормализиране отношенията ни съ оная държава, съ която България вюваше презъ голѣмата война. Спогодбата е временна, защото връзкитѣ сж още много колебливи. Въ цѣль свѣтъ това така се прави, и ние така направихме, затова защото не можеха да се предложатъ тарифитѣ отъ едната и другата страна. Настоящата спогодба е редактирана при спазване принципа на най-облагодетелствуваната държава. Тя се сключи при една благосклонностъ отъ дветѣ страни. Нѣма нищо, което да засѣга суверенитета или свободата на България.

Тази спогодба, която сключихме съ полската държава, е една временна спогодба за срокъ отъ една година. Нейното действие може да бѣде продължено мълчаливо съ съгласието на дветѣ страни, или деанонсирано три месеца следъ деня, въ който се съобщи отъ едната страна на другата.

Прочее, тая конвенция ще спомогне за засилването търговскитѣ ни връзки съ полската държава. Това е първата стѣпка за еманципирането на налитѣ търговски отношения отъ Ньойския договоръ. Азъ моля да бѣде приета.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Който приематъ предложението за одобрение на подписаната въ София на 29 априль 1925 г. временна спогодба за търговия и мореплаване между България и Полша, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Пристъпваме къмъ втората точка отъ дневния редъ — второ четене на законопроектъ за бюджета на разнитѣ фондове за 1925/1926 финансова година.

Моля г. докладчика да го докладва.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете)

ЗАКОНЪ

за бюджета на разнитѣ фондове за 1925 1926 финансова година.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Който приематъ прочетеното заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете чл. 1 — вж. приложение № 69, Т. I)

(Чете бюджетопроектитѣ на фондоветѣ по Министерството на въшнитѣ работи и на изповѣданията — вж. приложение 69, Т. I)

По тѣзи фондове комисията не направи никакви измѣнения.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Който приематъ бюджетопроектитѣ на фондоветѣ по Министерството на въшнитѣ работи и на изповѣданията, както се докладваха, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете бюджетопроектитѣ на фондоветѣ по Министерството на вътрешнитѣ работи и народното здраве — вж. приложение № 69, Т. I)

Къмъ текста на § 5 на фонда „Подпомагане лѣкуванитѣ противъ бѣсъ“ — разходната частъ — комисията

прибави думитѣ: „и на вараенската антирабична станция при Варненската окръжна постоянна комисия — 100.000 л.“, като общитѣ кредитѣ по § 5 отъ 200.000 л. се увеличава на 300.000 л.

Комисията измѣни текста на § 1 по разходитѣ на фонда за борба съ маларията така: (Чете) „За продължаване постройката на антималариченъ институтъ въ Бургазъ“.

Въ § 2 по разходитѣ на сѣщия фондъ комисията заличи думитѣ: (Чете) „1) отъ бившетото предприятие по постройка на ж. п. линия Мездра—Враца—Видинъ“.

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. докладчикъ! Кои сж съображенията на комисията да премахне кредита по тая параграфъ?

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Кредитътъ остава, г. Пждаревъ; премахватъ се само отъ текста думитѣ: „отъ бившетото предприятие по постройка на ж. п. линия Мездра—Враца — Видинъ“.

Н. Пждаревъ (д. сг): Но кои сж съображенията на комисията да изхвърли тия думи?

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Съображенията на комисията сж следущитѣ. Въ единъ бюджетъ не могатъ да се поставятъ суми за купуване на специални вещи. За покупка на една опредѣлена вещь, каквато и да е тая, трѣбва да има гласуванъ законъ отъ Народното събрание. Ние предвиждаме кредитъ. Министерскитѣ съветъ ако сѣмѣта, че трѣбва да се купи екскаватора на това предприятие, трѣбва да иска разрешение отъ Народното събрание. Въ бюджета на Дирекцията на народното здраве ние гласувахме 5.000.000 л. за купуване на екскаваторъ. Въ разходитѣ по фонда тукъ се предвиждатъ още 2.050.000 л. за доизплащане на екскаватора, който струва 7.050.000 л. Остава Министерскитѣ съветъ да внесе специаленъ законъ за покупка на екскаватора.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата на роднитѣя представителъ г. д-ръ Владимиръ Руменовъ.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): По въпроса за екскаватора дълга едно обяснение. Въ бюджета на Дирекцията на народното здраве се предвидеха 5.000.000 л. за купуване на този екскаваторъ. Единъ такъвъ екскаваторъ има значение за оздравителната работа, за борбата съ маларията. Обаче, споредъ мене и споредъ компетентнитѣ хора, които се занимаватъ съ борбата противъ маларията, държавата нѣма нужда сега отъ такъвъ екскаваторъ. Този екскаваторъ вече отъ три години работи на Видинското пристанище за засипване на низкитѣ мѣста покрай жельзопъжнатата линия. Съ този екскаваторъ тамъ ще могатъ настигна известни блага да се засипятъ. Може-би този екскаваторъ специално за гр. Видинъ ще послужи за оздравяване на мѣстността, но той специално за борбата съ маларията днесъ отъ науката е почти изхвърленъ. Днесъ за борба съ маларията, за оздравителни работи екскаваторътъ, тая сложна машина, не е нужна, нуженъ е елеваторъ. И затова въ бюджета на фонда за борба противъ маларията, азъ считамъ, че не трѣбва да се предвижда кредитъ за купуване на екскаваторъ, а за елеваторъ. Наложима е нуждата днесъ да оздравимъ Бургазкия край, да засипемъ блатиститѣ мѣста, да ги дадемъ на бѣжанцитѣ, та да могатъ тѣ още тая есенъ да ги засѣятъ; но нѣмаме средства да купимъ елеваторъ. Поржчанъ е единъ още миналата година, но той може-би ще дойде едва до година. Единъ елеваторъ имаме въ Варна, ...

Р. Василевъ (д. сг): Екскаваторъ.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Не. Въ Варна има елеваторъ, а не екскаваторъ, — ... който, обаче, е разваленъ; гъръ за неговата поправка още не се е състоялъ, може-би сега скоро ще се състои, и той може-би ще почне да работи едва догодина. Като става въпросъ за елеваторъ и екскаваторъ, дълъгъ ми е да напомяна на съответнитѣ сервиси, на съответнитѣ г. г. министри на земледѣлието, или на общественитѣ стради и на железницитѣ, да се погрижатъ да направятъ постѣпки, што тѣзи елеватори, които сж поржчани, да дойдатъ по-скоро, та да могатъ поне въ августъ или септемврий да се изсушатъ блатиститѣ мѣста, за да можемъ къмъ м. октомврий да настанимъ бѣжанцитѣ тамъ.

Екскаватора, съ който Министерството на жельзницитѣ работи въ Видинъ, две години, трѣбваше да го купи отъ компанията. Но стана грѣшка. Въ общия бюджетъ се

предвидѣ 5.000.000 л., а пазаренѣ билѣ изглежда за 7.500.000 л. Сега државата, па не ще, трѣбва да намѣри суми отъ други мѣста за да купи екскаваторѣ. Не искаме да кажа, че абсолютно не е нуженѣ този екскаваторѣ; той не е нуженѣ днесѣ за борбата съ маларијата, а е гуженѣ за една по-паталъшна работа. Специално за Видинѣ, за да може да се използва този екскаваторѣ, ще трѣбва да се направи тѣсна или нормална желѣзнопѣтна линия, та да може земята, която ще гребѣ тоя екскаваторѣ, да се пренася тамѣ, гдето е нужно да се засипва — може би на 3 и повече километра разстояние — нѣщо, което ще струва много милиони, които гѣваме.

Председателствуващѣ д-ръ Б. Вазовѣ: Има думата народниятѣ представителѣ г. Атанасѣ Минковѣ.

А. К. Минковѣ (г): Г. г. народни представители! Азѣ мисля, че г. Руменовѣ не е правѣ по този въпросѣ. Още греди нѣколко години бѣше повдигнатѣ въпросѣтѣ, да се достави отъ државата този екскаваторѣ. За своитѣ душли државата се принуди да достави чрезѣ търгѣ нѣколко копачки, обаче по мнението на технически лица тѣзи копачки не даватѣ онази добра работа, каквато дава този екскаваторѣ, който е доставенѣ преди войната и съ който си служеше компанията по построяване на желѣзнопѣтната линия Мездра—Враца—Видинѣ. Този копачка е нужна не само на Министерството на желѣзницитѣ, но тѣ е нужна и на Министерството на вътрешнитѣ работи, респ. на Дирекцията на народното здравѣ за отводняване на Видинския край и изобитѣ за отводняването на всички низки крайдунавски мѣста — единѣ голѣмѣ въпросѣ, който въ началото бѣше повдигнатѣ съ вешния отъ бившия министърѣ на земледѣлнето г. Димитърѣ Христовѣ, но остана неразрешенѣ благодарение на това, че државата бѣше ангажирана съ водене на войната. Въпросѣтѣ за отводняването на крайдунавскитѣ мѣста — въпросѣ хигиенически и стопански — трѣбва да се разреши; неговото разрешение ще докара важни последици както въ хигиенически, така и въ стопанско отношение. Это зашто азѣ смѣтамѣ, че тази копачка ще принесе много по-голѣма полза, отколкото всички отѣзи грижи, които се полагатѣ въ Бургаския край за унищожението на маларијата. Доколкото се построятѣ монтѣ сведения, черпени отъ компетентни лица, направеното тамѣ по поръка на лѣкаритѣ не е дало никакви резултати, и затова ще трѣбва да прибегнемѣ къмѣ други средства, за да можемѣ да оздравимѣ Бургаския край. Този копачка, която има единѣ голѣмѣ разсемаѣ на работа, ще служи за задриването на крайдунавскитѣ мѣста, за тѣхното запазване отъ заливанѣ, и ще даде на државата около 1 милионѣ декара работна земя, която ще дава добра реколта. Само въ Видинския край се заливатѣ около 200.000 декара земя. Тамошното население — стига државата да посме организацията на тяя работа — е готово да участвува въ издвигването на необходимитѣ материални средства, за да може частѣ по-скоро да се построи една защитна стена край Дунава, за да не се наводняватѣ низкитѣ мѣста. Това е не само въ Видинския край, но и въ много други мѣста край Дунава.

Это зашто азѣ смѣтамѣ, че повече отъ наложително е да се купи тази копачка, за да може да се достигнатѣ отѣзи хигиенически и стопански цели, които се преследватѣ съ нейното купуване. Вѣрно е, че само съ покупката на тази копачка гѣма да се направи всичко. Необходимо е също така да се предвидатѣ и съответнитѣ средства за направата на защитна стена край Дунава. Въ това отношение државата ще трѣбва да участвува не само съ своитѣ пари, а и съ своята организаторска работа. Трѣбва да ми кажа, че Видинскитѣ окръженѣ съветѣ отглавя повдигна този въпросѣ, а ѣ населението е готово да подпомогне државата, стига тя да се земе съ организирането на тази работа и съ отпусането на необходимитѣ средства.

Обаче засега нищо не е направено нито отъ државата, нито отъ окръжниятѣ съветѣ. И ако почитаемото Министерство на вътрешнитѣ работи има желанието, заедно съ Министерството на земледѣлнето да разреши този въпросѣ, азѣ вѣрвамѣ, че съ малко средства той ще се разреши и ние, отъ една страна, ще имаме спечеленѣ богатѣ теренѣ за отглеждане на най-доходни култури, а отъ другата страна ще задривамѣ низкитѣ крайдунавски мѣста и ще ги спасимѣ отъ маларијата. Азѣ смѣтамѣ, че повече отъ наложително е покупката на тази копачка. Въпросѣтѣ е сега, откъде ще се взематѣ паритѣ.

Доколкото ми е известно, кредитѣтѣ отъ 2.050.000 л., които е предвиденѣ въ този фондѣ за тоя екскаваторѣ, не

е достатѣченѣ, тѣй като за купуването му сѣ нужни 6—7 милиона лева. Мисля, че кредитѣ за сѣщата целѣ е предвиденѣ и въ бюджета на Дирекцията на желѣзницитѣ. Естествено е, че е отъ голѣмо значение да се знае откъде ще се взематѣ паритѣ: дали отъ фонда за борба съ маларијата, или отъ другаде. Въ всеки случай въ борбата, която водимѣ за задриването на дунавскитѣ мѣста и този екскаваторѣ ще даде много по-добри резултати, отколкото това, което е направено въ Бургаска околия, гдето, макарѣ че се похарчиха 10—15 милиона лева, нищо не се е достигнало. А ако край Дунава се направи една защитна стена, ще можемѣ да спасимѣ повече отъ 200 хиляди декара земя, която сега се наводнява и която е най-голѣмиятѣ източникѣ на малариичната зараза въ Видинския край.

Председателствуващѣ д-ръ Б. Вазовѣ: Има думата народниятѣ представителѣ г. Никола Пѣдаревѣ.

Н. Пѣдаревѣ (д. ст): Г. г. народни представители! Дирекцията на желѣзницитѣ е обявила, че има нужда отъ този екскаваторѣ, и въ бюджета ѣ сѣ предвидени 5.000.000 л. за купуването му. Дирекцията на народното здравѣ счита, че този уредѣ ще бѣде нуженѣ и на нея за задриването на известни крайща — дали само на Видинския или и на други, това не е отъ особено значение — и затова въ бюджета на фонда за борба съ маларијата е предвидена една частѣ отъ сумата, която е нужна за неговото купуване.

Г. г. народни представители! При това положение, гѣма да ви бѣде чудно, че за купуването на този екскаваторѣ въ бюджета на фондоветѣ се предвижда една сума отъ 2.050.000 л. освенѣ отѣзи 5.000.000 л., които сѣ предвидени и въ редовния бюджетѣ на Дирекцията на желѣзницитѣ. Дали ще бѣде купенѣ този екскаваторѣ, който е сега на Видинското пристанище, на видинската гара, или другѣ — остава правителството да разреши този въпросѣ. Азѣ смѣтамѣ, че въпросѣтѣ за купуването на екскаваторѣ не е въ началото на своето разрешение, а може би е къмѣ своя край. Важното въ случая е да се предвиди сумата. Този екскаваторѣ не е излизенѣ, той трѣбва да бѣде купенѣ, това го заявява изгълнителната властѣ и ние, Народното събрание, не можемѣ да кажемѣ, че неговото купуване въ този моментѣ не е наложително. Шомѣ като е така, кредитѣтѣ въ този фондѣ е правилно предвиденѣ.

Умѣстно е да се заличатѣ въ § 2 думитѣ „отъ бившето предприятие по построяката на желѣзнопѣтната линия Мездра—Враца—Видинѣ“; азѣ мисля, че правилно е да не бѣде определѣно кой именно екскаваторѣ ще бѣде купенѣ. Но струва ми се, че ние си играемѣ на прикритие. Въ сѣжностѣ сумата, която ще се плати за този екскаваторѣ, е отпусната вече отъ Министерството на желѣзницитѣ и Дирекцията на народното здравѣ. Смѣтамѣ, следователно, че кредитѣтѣ е правилно предвиденѣ.

Председателствуващѣ д-ръ Б. Вазовѣ: Които приематѣ бюджетопроектитѣ на фондоветѣ по Министерството на вътрешнитѣ работи и народното здравѣ, както се докладваха, моля, да вдигнатѣ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикѣ Р. Василевѣ (д. ст): (Чете бюджетопроектитѣ на фондоветѣ по Министерството на народното просѣщение — въ приложение № 69, Т. I)

Комисията прие тѣзи бюджетопроекти безѣ измѣнение. Че кажа само, че тази година сѣ предвидени по-голѣми суми по фондоветѣ на ефорията „Брага Евлоги и Христо Георгиеви“, тѣй като тази година е предприето построяването на здание за ректоратѣ на Университета. Също и по фонда „Домѣ на Иванѣ и Мария Евстрати Гешови“ сѣ предвидени по-голѣми суми за довършване на строящия се студентски домѣ, като сумитѣ, които не достигатѣ, ще се покритѣтѣ отъ последнитѣ на Иванѣ Евстрати Гешовѣ.

Председателствуващѣ д-ръ Б. Вазовѣ: Които приематѣ бюджетопроектитѣ на фондоветѣ по Министерството на народното просѣщение, моля, да вдигнатѣ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикѣ Р. Василевѣ (д. ст): (Чете бюджетопроектитѣ на фондоветѣ по Министерството на финанситѣ — въ приложение № 69, Т. I)

Вѣ фонда „Общински налози“ комисията направи следнитѣ измѣнения:

Въ графата за приходите на фонда „постъпили отъ I IV, 1924 г. до 31 XII, с. г. замѣни „XII, с. г.“ съ „III, 1925 г.“

Въ същата графа промѣни цифрите по отдѣлните пера, като общиятъ сборъ се увеличи отъ 299.666.554 л. на 394.746.216-18 л.

Въ § 1 отъ разходите на фонда „Общински налози“ комисията намали кредита за заплати отъ 645.600 л. на 550.280 л., а общиятъ кредитъ по параграфъ отъ 1.230.600 л. на 1.135.280 л.

По § 9 отъ разходите по същия фондъ увеличи кредита отъ 40.000 на 60.000 л.

По § 15 увеличи кредита отъ 60.000 на 150.000 л.

Въ § 20 намали кредита отъ 150.000 л. на 100.000 л.

Въ обяснителната таблица на стр. 16 за личния съставъ по бюджета на фонда „Общински налози“ увеличи годишната допълнителна заплата за длъжността началникъ на бюро отъ 3.600 на 4.800 л.

Поредниятъ номеръ отъ II категория на котрольоръ-счетоводителя, вмѣсто 190, става 158, а годишната допълнителна заплата за длъжността на същия отъ 3.000 л. се увеличи на 3.600 л.

Годишната допълнителна заплата за длъжността на тримата ревизори по общинския налогъ се увеличава отъ 2.400 на 4.800 л.

Помощниците данъчни началници по общинския налогъ при окръжниятъ данъчни управления се намаляватъ отъ 15 на 10, а общиятъ кредитъ отъ 200.000 л. на 150.000 л. Помощниците данъчни началници по общинския налогъ при околийскитъ данъчни управления се намаляватъ отъ 15 на 10, а общиятъ кредитъ отъ 175.320 л. — на 140.000 л.

Въ разходите на фонда за построяване здание за Министерството на финансите въ графата на наменованата при приходите замѣни „31. I.“ съ „I. IV.“ и цифрата 62.107.921 л. съ 68.133.248 л.

Въ разходната частъ по същия фондъ комисията прибави новъ § 3 съ следния текстъ: „За довършване и постройка на митнишки здания (чл. 9 отъ закона) — 20.500.000 л.“ Този чл. 9, приетъ отъ комисията, е новъ и има следното съдържание: (Чете)

„Чл. 9. На основание чл. 10 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията, разрешава се на Министерството на финансите да изразходва отъ фонда „Постройка здания за Министерството на финансите“:

а) за довършване зданието на Софийската митница при гарата	15.000.000 л.
б) за довършване митницата въ Куле-чифликъ (Петричко)	600.000 „
в) за довършване митницата въ Логодашъ (Горноджумайско)	300.000 „
г) митнишко здание въ гр. Видинъ	1.000.000 „
д) за митницата при гара Оборище	2.000.000 „
е) за митницата въ с. Фижель (Свиленградско)	400.000 „
ж) за митницата въ с. Кадиръ (Осман-пазарско)	400.000 „
з) за митница въ с. Чобанъ-Насуфъ (Кеманларско)	400.000 „
и) за митница въ с. Брешлянъ (Русенско)	400.000 „

За бележка. Тия кредити да се разходватъ и презъ финансовата 1926/1927 г.“

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ бюджетопроектите на фондовете по Министерството на финансите, както се докладваха, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство. Събраието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. ст.): (Чете бюджетопроектите на фондовете по Министерството на войната — вж. приложение № 69, Т. I)

Комисията присътвни бюджетопроекти безъ измѣнене.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ бюджетопроектите на фондовете по Министерството на войната, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събраието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. ст.): (Чете бюджетопроектите на фондовете по Министерството на търговията, промишлеността и труда — вж. приложение № 69, Т. I)

Комисията присътвни бюджетопроекти безъ измѣнене.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Величковъ.

П. Величковъ (с. д.): Г. г. народни представители! Фондътъ „Обществени осигуровки“, благодарение на икономичния начинъ, по който се разходва, се развива, и нашата

надежда е, че въ продължение още на нѣколко години ние ще имаме една значителна сума, съ помощта на която не само ще се задоволятъ нуждите по поддържането на службата по общественитѣ осигуровки, но и ще се предприематъ строежи, които ще създадатъ възможността фондътъ самъ да лѣкува болнитѣ работници и по този начинъ най-добре да изпълни своята служба.

Обаче заедно съ икономията, които се правятъ при разходването на този фондъ, ще трѣбва и самата държава да изпълни всичкитѣ свои задължения къмъ него. Най-предъ ще трѣбва Министерството на финансите да вземе грижата да внася редовно въ държавния бюджетъ въ пълнъ размѣръ сумата, която се полага да бѣде внасяна отъ държавата за фонда по силата на закона за общественитѣ осигуровки. Днесъ държавата не само че не е внасяла тази сума, но тя е почнала да използва фонда, и по такъвъ начинъ е намалила това, което бѣше длъжна да даде на фонда. На първо мѣсто държавата въложи на фонда издръжката на цѣлия инспекторатъ по труда. По този начинъ сумата отъ около 15 милиона лева, която държавата дава на този фондъ, се намалява фактически на 10 милиона лева, защото издръжката на инспектората струва кръгло около 5 милиона лева. Най-сетне държавата ще има други поводи да се издѣлжи на фонда. И въ това отношение решението на Народното събрание, взето порано, да се въложи издръжката на инспектората на фонда, азъ не виждамъ нищо страшно.

Но започна се и се очиде по-нататъкъ. Направихъ се други разходи за сметка на фонда, които разходи, по мое разбиране — а надѣвамъ се и по разбирането на Народното събрание — не трѣбваше да паднатъ въ тежестъ на фонда. Такъвъ е разходътъ напр. за изпращане на делегации въ чужбина по конференциитѣ на труда. Този разходъ не трѣбваше да легне, но той легна върху фонда. Азъ искамъ да обърна вниманието — и бихъ желалъ да чуе това г. министрътъ на търговията, промишлеността и труда — че фондътъ е оцетенъ и по другъ начинъ: По сплата на нашия законъ за осигуровката и обезщетяването на работниците, пострадали при злополука, въ който законъ се предвижда професионалния рискъ, цѣлата тежестъ отъ пенсията, които се даватъ за злополука, падатъ върху работодателя. Въ закона е предвидено, следъ изтичането на всѣка година, сумитѣ, които сж дадени за пенсии на пострадали отъ злополука, или на тѣхнитѣ семейства, да се разхвърлятъ върху всички работодатели въ зависимостъ отъ броя на работниците, които иматъ, и отъ степента на професионалния рискъ. Въ продължение на цѣли четири години тѣзи суми не сж били събрани, а пенсията на работниците сж изплатени отъ фонда. По такъвъ начинъ една сума отъ около 2 милиона лева — защото годишно се изплаща за пенсии около 400—500 хиляди лева — е взета отъ работническия фондъ и съ нея се покрива разноситѣ които сж изключително въ тежестъ на работодателя. На въпроса, който зададохъ на счетоводителя на фонда, защо е постъпило по този начинъ, той ми отговори, че по сж имали достатъчно статистически данни, за да могатъ да разхвърлятъ върху работодателятѣ изплащането на тази сума. Азъ не знамъ какъ стои тази работа, но съмтамъ, че е причинена една вреда на фонда, защото, ако дори въ най-скоро време се събератъ тѣзи суми отъ работодателятѣ, фондътъ ще загуби лихвитѣ, които би вземалъ върху тази сума отъ 2 милиона лева. И после, поради това, че 4 години не сж били събрани тѣзи вноски и понеже тази година пенсията се увеличила нѣколкократно, господаритѣ ще бждатъ обложени съ една сума може би равна на това, което е дадено или ще се даде въ продължение на четири години. Като се разхвърли сумата по старото и новото вземане, върху работодателятѣ ще падне една значителна тежестъ. Мнозина нѣма да разбератъ, че плащатъ за петь години, а ще считатъ, че новиятъ законъ за общественитѣ осигуровки имъ създава необикновено голѣма тежестъ и ще се явятъ противници на закона за общественитѣ осигуровки. Вмѣсто да печелимъ приятели за службата, за осигуровкитѣ на работниците, ние ще спечелимъ неприятель въ лицето на работодателятѣ. Тѣ ще считатъ, че това, което имъ се иска да платятъ, е много, защото мнозина нѣма да разбератъ, че въ продължението на четири години с трѣбвало да даватъ по една скромна сума, която, събрана за четири години, плюсъ тазгодишното увеличеше, дава една значителна сума.

Азъ обърнамъ внимание на тѣзи подробности около фонда за общественни осигуровки, съ надежда, че г. министрътъ на финансите и г. министрътъ на търговията, промишлеността и труда, на когото азъ се надѣвамъ,

че ще имамъ случай лично да обърна вниманието върху тѣзи работи, ще взематъ грижата фондътъ да бъде шаденъ, пазенъ и засилванъ. Както ние се съгласихме на едно минимално възнаграждение, както ние се съгласихме на всички ограничения, които трѣбва да се направятъ въ лѣкуваніята, както ние се съгласихме да се премахне, така да се изразя, луксозното лѣкуване, само и само фондътъ да расте, така сжщо и държавата трѣбва да пести фонда и да не посяга върху него, за да може въ течение на нѣколко години той да нарасне до такъвъ размѣръ, че да може да изпълни задачитѣ си както трѣбва. Това е, което мога да кажа.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представител г. д-ръ Владимиръ Руменовъ.

Д-ръ В. Руменовъ (д.сг): Г. г. народни представители! Съвсемъ неправилно нѣщо е, дето службата по инспекцията на труда фигурира въ фонда за общественитѣ осигуровки. Азъ смѣтамъ, че службата на тази инспекция е създадена въз основа на закона за хигиената и безопасността на труда, което е нѣщо отдѣлно, а фондътъ за общественитѣ осигуровки си е за пострадали при професионалния трудъ извършенъ при изпълнение на известна професия въ дадена хигиеническа обстановка. Азъ смѣтамъ, че службата по инспекцията за общественитѣ осигуровки, може да бъде по-ограничена и нѣма нужда отъ толкова голѣмъ персоналъ. Но ако се съединятъ дветѣ служби, инспекцията на труда и тая за общественитѣ осигуровки, тогава действително би трѣбвало такъвъ персоналъ. Инспекцията на труда, по моето мнение, трѣбваше да си отиде въ общия бюджетъ на Министерството на търговията, промишлеността и труда, въ съответния отдѣлъ, както си бѣше въ предишнитѣ години. Тази година, обаче, се направи едно съкращение въ държавния бюджетъ и инспекцията на труда се прехвърли за смѣтка на фонда, който не е държавенъ, а, както знаете, се образува отъ три източници: отъ вноскитѣ на държавата, работодателитѣ и работницитѣ. Смѣтамъ, че поне въ бъдещия бюджетъ на Министерството на търговията, промишлеността и труда — защото сега бюджетътъ е вече гласуванъ — това ще се поправи. Азъ смѣтамъ, че фондътъ за общественитѣ осигуровки трѣбва да се шадн, защото той има въ бъдеще да реализира много крупни и важни задачи.

Повдигна се въпросътъ за пенсиятѣ на пострадали. Считамъ за нужно като лѣкарь да обърна внимание, че когато се приемаше законътъ за общественитѣ осигуровки, смѣташе се, че въпросътъ за пенсиятѣ ще бъде уреденъ малко по-добре, отколкото той е изобщо у насъ уреденъ. Прибѣгна се обаче къмъ едни стари методи, взе се едно старо клише за ония, които сѣ станали инвалиди, и се приложи къмъ работницитѣ, които пострадали при злополука. И какво се получи? Споредъ разписанието напр. единъ пивачъ, който си повреди прѣста, или единъ печатаръ, който си повреди прѣстатѣ, ще получи 25—30% пенсия. А тази повреда професионално е равна на 100% изгубена работоспособностъ.

Въ туй отношение поне би трѣбвало правителството въ най-скоро време да ни сезира съ единъ новъ законопроектъ за уреждането въпроса за социалнитѣ грижи за тѣзи, които сѣ пострадали при злополука. Защото единъ товѣкъ, който е станалъ неспособенъ за една професия благодарение на една злополука, причинена по вина на работодателя или станала случайно, трѣбва да се подготви за една друга професия, за да бъде той полезенъ на себе си, за държавата, и за обществото. Той не бива да бъде въ тежестъ на самия фондъ. А въ туй направление ще трѣбва да се позамислимъ и въ скоро време да уредимъ този въпросъ, защото, ако не го уредимъ, мисля, и назначението на самия фондъ за общественитѣ осигуровки ще почне постепенно да се губи и ние нѣма да получимъ тѣзи резултати, които, би трѣбвало да получимъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Ще гласуваме. Които приематъ бюджетпроектитѣ на фондоветѣ по Министерството на търговията, промишлеността и труда, както се докладваха, моля, да видятъ рѣка. Болшинство, събрашието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете бюджетпроектитѣ на фондоветѣ по Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти — вж. приложение № 69, Т. I)

Въ текста на § 8 отъ разходитѣ по „фонда за эпизоотитѣ“ комисията направи следнитѣ промѣни: вмѣсто „построяване или купуване карантинни обори и помѣщения за персонала въ Драгоманъ, Свиленградъ и Бургазъ“,

прие следния текстъ: „Построяване карантинни обори и помѣщения за персонала въ Драгоманъ, Свиленградъ и Бургазъ и отчуждаване или купуване мѣста за целта“.

Въ текста на § 18 залича последнитѣ думи „дѣловодителя на ветеринарното отдѣление и книжководителя на фонда эпизоотии“.

Въ края на текста на § 19 прибави думитѣ „и подвѣрзията имъ“.

Въ началото на текста на § 26, следъ думата „за“, прибави думитѣ „допълнителни вещества“.

Г. г. народни представители! Въ комисията ние имаме предъ видъ, че голѣма частъ отъ недоимкитѣ на бюджета на Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти сѣ запълнени съ средствата на „фонда за културни агротипията по земледѣлието, горитѣ и водитѣ“. Въ този фондъ има разходи, които би трѣбвало да бъдатъ предвидени въ редовния бюджетъ. Но понеже отъ държавния бюджетъ не могатъ да се отпуснатъ много средства, Министерството на земледѣлието си служи съ тѣзи фондове. Ето защо, тукъ се говори за допълнителни вещества разходи, при все че веществени разходи сѣ предвидени и въ редовния бюджетъ.

Кредитътъ по § 13 отъ разходитѣ по „фонда за културни мѣроприятия по земледѣлието, горитѣ и водитѣ“ — „помощи на тютюнопроизводни кооперации“ и пр. се увеличи отъ 100.000 на 500.000 л.

Въ текста на § 16, следъ думитѣ „купуване и приемане книги по земледѣлието и клоноветѣ му“, се прибавиха думитѣ „и подвѣрзията имъ; шкафовѣ и етажерки“.

Кредитътъ по § 28 — „субсидии на частни лица“ и пр. се увеличи отъ 200.000 на 500.000 л.

Кредитътъ по § 31 — „помощи на частни лица“ и пр. се увеличи отъ 500.000 на 1.000.000 л.

Комисията прави това по съображение да се подобри създаването на сушилни и инсталации за сушене и консервиране на плодове. Това ще подобри изобщо производството на плодове и вмѣсто лозаритѣ и овошаритѣ да произвеждатъ алкохолъ, ще се поощрятъ да консервиратъ плодоветѣ.

Кредитътъ по § 47 се увеличи отъ 500.000 л. на 1.000.000 л. Комисията направи това предъ видъ на обстоятелството че с. Крушовене е поискало помощъ отъ министерството, за да може да комасира своитѣ земи. Този разходъ може-би ще бъде по-голѣмъ отъ 1.000.000 л., ако и други села поискатъ помощъ за комасиране на своитѣ земи.

Въ § 50 се прибави нова буква г: „Айтосъ — построиване сгради — 800.000 л.“ Следващитѣ букви се промѣняватъ по редъ. Въ буква з, която става буква и, думитѣ „водоснабдяване, кокошарникъ, жилища и обори“ се замѣнятъ съ думитѣ „ветеринарентъ лазаретъ, телчарникъ, хамбаръ, жилища, навесъ за машинариата и колата и приспособления въ депото за жребци“. Въ буква и, която става буква и, думитѣ, въ края, „и за постройка обори, свинарница, овчарница, жилища, хамбаръ, хангаръ, водоснабдяване на скитѣ“ се заличаватъ. Общиятъ кредитъ по § 50 се увеличава отъ 14.720.000 л. на 18.020.000 л.

Въ края на текста на § 53 се прибавятъ думитѣ „набавно чертежни прибори и материали“.

Кредитътъ по § 54 буква а — „Земледѣлска опитна станция въ София“ и пр. се намалява отъ 9.500.000 л. на 4.000.000 л., предъ видъ на туй, че кредитътъ не може да бъде използванъ още тази година.

Н. Пждаревъ (д.сг): Всичко колко ще отидатъ за тази станция?

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): 9½ милиона лева.

Н. Пждаревъ (д. сг): Не стигнатъ ли?

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Не се знае.

Н. Пждаревъ (д. сг): Има ли утвърденъ планъ и смѣтки?

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Споредъ плановѣтѣ и смѣткитѣ, ще струва 9½ милиона лева. Но понеже често пътн нашитѣ планове се приговоряватъ така, че извършената постройка надминава двойно първоначалния проектъ, Народното събрание трѣбва да има предъ видъ още сега, че и 15 милиона лева нѣма да стигнатъ.

Въ § 54 буква ж — „опитно поле и семеннопроизводно стопанство“ и пр. кредитътъ 4.000.000 л. се намалява на 2.000.000 л., предъ видъ на туй, че и тамъ ще се започнатъ предварителни работи и едва ще може да се изхарчи сумата 2.000.000 л.

Въ буква з следъ „Свищовъ“ се прибавя „Козлуджа“ и кредитътъ отъ 2.000.000 л. се увеличава на 4.000.000 л.

Кредитътъ общо по § 54 се намалява отъ 26.150.000 л. на 20.650.000 л.

Кредитътъ по § 57 — „направа, поправка и поддържане на пшеница“ и пр. — се увеличава отъ 500.000 л. на 1.000.000 л., поради нуждата да се направятъ пшеница въ голѣмитѣ комплекси държавни гори, където ше почне експлоатацията, особено тамъ, където горитѣ сѫ непристъпни и човѣкъ не може да мине даже пеша, камо-ли съ коня. Та, за да се подпомогне експлоатацията тамъ, където тя става съ помощта на държавата, където горитѣ не сѫ отдадени на предприемачъ или на концесия, увеличи се кредитътъ по този параграфъ на 1.000.000 л.

Въ § 59 се зачеркватъ заскобенитѣ думи „чл. чл. 3, 4, 5, 30 и 90 отъ закона за горитѣ“, предъ видъ на това, че членоветѣ въ законътъ за горитѣ иматъ вече нова нумерация.

Въ § 60, 61 и 62 също се зачеркватъ заскобенитѣ думи съответно: „чл. чл. 22 и 23 отъ закона за горитѣ“, „чл. 29 отъ закона за горитѣ“ и „чл. 60 отъ закона за горитѣ“, понеже текстоветѣ на тия членове не сѫ вече съответното съдържание въ новия законъ за горитѣ.

Кредитътъ по § 67 — „Укрѣпяване, затревяване и залесяване на порошца“ и пр. — се увеличава отъ 5.000.000 лева на 7.600.000 л., предъ видъ на започнатитѣ голѣми предприятия за укрѣпяване, затревяване и залесяване, отдадени вече на търгъ и въжде ангажирана голѣма частъ отъ този кредитъ.

На стр. 29 въ § 69 и 71 също се зачеркватъ заскобенитѣ думи съответно: „чл. 111 отъ закона за горитѣ“ и „чл. 45 отъ закона за горитѣ“.

Текстътъ на § 78 се измѣня така: „Премия за сполучливо изкуствено залесяване до 5 л. на декаръ, помощи на дружества за постройка на бараки въ горитѣ и помощи на общини, окръжия и дружества за поддържане на горски разсадници и основаване на такива“, а кредитътъ остава същиятъ — 400.000 л.

На стр. 30 кредитътъ по § 89 — „Помощи за новоосновани кооперации“ и пр. — се увеличава отъ 40.000 л. на 100.000 л., за да се подкрѣпятъ нѣкои риболовни кооперации да си набавятъ инструменти и лодки.

Кредитътъ по § 90 — „Даване средства за ловене риба на риболовни команди (чл. 67)“ — миналата година не се изразходва и сега се намалява отъ 60.000 л. на 20.000 л.

Кредитътъ по § 91 — „Помощи на частни лица и рибарски дружества“ и пр. — също се намалява отъ 60.000 л. на 40.000 л.

Въ края на текста на § 97 се прибавятъ думитѣ „за 1924/1925 и 1925/1926 г. и за наемане работници при усиленъ пролѣтенъ риболовъ“.

Кредитътъ по § 99 — „Изпращане на ученици, свършили рибарското училище“ и пр. — се намалява отъ 300.000 л. на 100.000 л.

Въ текста на § 101 се премахва въ началото думата „акцизъ“, понеже рибата не се облага вече съ акцизъ, и кредитътъ отъ 200.000 л. се намалява на 50.000 л.

Кредитътъ по § 109 — „Заплата на личния съставъ“ — се увеличава отъ 130.000 л. на 140.000 л.

Кредитътъ по § 111, който става § 110 — „Дългове за минали години“ и пр. се намалява отъ 120.000 л. на 110.000 лева.

На същата страница, най-долу, въ забележка II въ края думитѣ „извършени постройки“ ставатъ „извършенитѣ постройки“ и следъ тѣхъ се прибавятъ още думитѣ „и се заплаща отъ кредититѣ за сжитѣ постройки“.

На стр. 32 — „Фондъ за трудовитѣ земеделѣски стопанства“ — въ текста на § 1 се зачеркватъ заскобенитѣ думи „чл. 87 отъ закона за т. з. с. и чл. 213 букви м, н, с и т отъ правилника за прилагането му.“

Въ текста на § 2 също се зачеркватъ заскобенитѣ въ края думи „чл. 213 букви г, п, р, у и ф отъ правилника за прилагане на закона за т. з. с.“

Кредитътъ по § 8 — „25% отъ стойността на отчужденитѣ държавни земи (чл. 21 отъ закона за т. з. с.)“ — се намалява отъ 11.000.000 л. на 1.500.000 л.

Въ края на текста на § 9 — „Заемъ отъ Българската народна банка — чл. 55 отъ закона за т. з. с.“ — се прибавятъ думитѣ „включително пезветия за 1924/1925 г.“

Въ разходната частъ на фонда, кредитътъ по § 1, за заплата на личния съставъ, се намалява отъ 1.700.000 л. на 1.684.000 л., а кредитътъ общо по § 1 се увеличава отъ 3.400.000 л. на 3.450.000 л.

Текстътъ на § 2 се измѣня така: „За допълнителенъ технически персоналъ по настаняване бѣжанцитѣ съ

дневно възнаграждение до 200 л.“ и кредитътъ отъ 400.000 л. се увеличава на 800.000 л. Същата поправка става и въ обяснителната таблица на стр. 35.

Въ текста на § 3 се зачеркватъ думитѣ „народни представители“.

На стр. 33 въ края на текста на § 4 се зачеркватъ заскобенитѣ думи „чл. 232 отъ правилника за прилагане на закона за б. о. л.“

Кредитътъ по § 6 — „Купуване и поправяне мебели и други инвентарни предмети“ — се намалява отъ 100.000 л. на 40.000 л.

Кредитътъ по § 13, за заплата на личния съставъ, се намалява отъ 1.266.000 л. на 1.166.000 л. и кредитътъ общо по този параграфъ се намалява отъ 2.700.000 л. на 2.600.000 л.

Въ края на текста на § 16 се зачеркватъ заскобенитѣ думи „чл. 232 и чл. 239 отъ правилника за прилагане на закона за б. о. л.“

Кредитътъ по § 19 — „Купуване и поправяне мебели и други инвентарни предмети“ — се намалява отъ 100.000 л. на 30.000 л.

Въ края на текста на § 21 също се зачеркватъ заскобенитѣ думи „чл. 239 отъ правилника за прилагане на закона за б. о. л.“

Кредитътъ по § 22 се намалява отъ 250.000 л. на 50.000 л.

Кредитътъ по § 26 също се намалява отъ 500.000 л. на 300.000 л.

Отъ текста на § 27 оставатъ само думитѣ „дългове за минали години“, като се прибавятъ въ края думитѣ „по приложена таблица“, а кредитътъ отъ 450.000 л. се намалява на 420.000 л.

Цѣлиятъ § 28 се зачерква.

§ 29 става § 28 и текстътъ остава само така: „Възнаграждение на чистачки“ Кредитътъ остава същия — 60.000 л.

Цѣлиятъ § 30 тоже се зачерква.

Въ началото на текста на § 31, който става § 29, се прибавятъ думитѣ: „Настаняване, устройство и пр. на бѣжанци и мѣстни преселници“, а се зачеркватъ въ края думитѣ „а така също и за заплати, наеми, вещественни разходи, материяли за постройки на жилища и стопански сгради, семена, оране, купуване живъ и мъртавъ земеделѣски инвентаръ, наемане и доставка на земеделѣски машинни съчива и оръдия мита и пр. по настаняване и учредяване на бѣжанцитѣ“.

§ 32 става § 30.

Най-долу забележката: „Платежнитѣ заповѣди (чековетѣ) за разходитѣ по бюджета на фонда т. з. с. се издаватъ ерочу Българската земеделѣска банка, въ която банка, съгласно чл. 66 отъ закона за т. з. с. постѣпватъ всички приходи на фонда“ се зачерква.

Въ обяснителната таблица къмъ фонда за трудовитѣ земеделѣски стопанства, на стр. 35, въ „Землеобрно бору“, следъ „землеобрно“ се предвиждатъ 4 технически кондуктори-отроители, категория IV—127, съ годишна допълнителна заплата за длъжността 480 л. и съ годишна заплата за всичкитѣ 50.000 л.

На стр. 36, глава II, § 13, въ „Околийски комисии на трудовитѣ земеделѣски стопанства“, следъ „архиварь-регистратори“ се прибавятъ думитѣ „до 1 септември 1925 г.“ и кредитътъ за годишната имъ заплата се намалява отъ 300.000 л. на 200.000 л.

Цѣлиятъ текстъ на § 31 се зачерква.

Това сѫ измѣненитѣ въ бюджетопроекта на фондоветѣ по Министерството на земеделѣството.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Владимиръ Руменовъ.

Д-ръ В. Руменовъ (д. ст): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Не можахъ да присѣдствувамъ въ бюджетарната комисия, когато се е разглеждалъ бюджетопроекта на фонда за трудовитѣ земеделѣски стопанства, защото не знаехъ и не можахъ да науча кога ше заседава. Два пъти дохождахъ и питахъ, ще има ли заседание бюджетарната комисия, но никой не можа да ми каже. Затова считамъ за нужно сега да кажа много накратко нѣколко думи за задачитѣ, които се възлагатъ на Дирекцията за трудовитѣ земеделѣски стопанства и за бюджета ѝ.

Тѣй както е съставенъ бюджетопроектътъ на този фондъ, тукъ-таме само въ два-три параграфа се забележава, че Дирекцията за трудовитѣ земеделѣски стопанства ще се занимава съ уреждането и на единъ голѣмъ, много сложенъ и труденъ въпросъ — бѣжанцитѣ

въпросъ. Въ тая Дирекция за трудовитѣ земеделѣски стопанства, създадена, по моитѣ схващания, за свършено други цели, се предвижда известенъ персоналътъ по уреждането на тоя, както казахъ, голѣмъ, много сложенъ и труденъ въпросъ — въпроса за настаняването и оземляването на бѣжанцитѣ. Азъ смѣтамъ, че ако тая Дирекция се остави да работи така, както е работила досега, тя нѣма да свърши нито едната, нито другата работа: ще тлпчи на едно мѣсто и нѣма да оземли нито мѣстнитѣ малоземелни и безземелни жители, нито пъкъ бѣжанцитѣ. И заради това азъ смѣтамъ, че бюджетопректа на фонда за трудовитѣ земеделѣски стопанства трѣбва да претърши коренни промѣни, както въ приходната, така и въ разходната си частъ, помѣ като ние вълагаме на тая Дирекция уреждането на бѣжанския въпросъ.

Преди всичко, тая Дирекция нѣма всички ония данни, които ѝ сж необходими, за да може да предвиди, какво и предстои да извърши презъ идущата бюджетна година. На нея се възлага да оземлява бѣжанцитѣ, обаче нито самата Дирекция, нито друго нѣкое учреждение въ България знае истинското положение на бѣжанския въпросъ въ смисълъ да каже, че въ България има толкова и толкова бѣжанци, които трѣбва да се настанятъ, да се оземлятъ, които иматъ такива и такива нужди.

Дирекцията за трудовитѣ земеделѣски стопанства почна да функционира съгласно новия законъ отъ августъ месецъ м. г. Правилникътъ бѣ изработенъ следъ единъ-два месеца и трѣбва да се счита, че собствено по бѣжанския въпросъ Дирекцията почна да работи много късно презъ миналата 1924 г. Разбира се, първата работа на Дирекцията бѣше да издаде едно окръжно и да узнае въ кои общини колко бѣжанци има, колко сж безъ стопанства, сѣщо да разбере колко общински, колко държавни, колко други земи има, за да може да се установи количеството на земитѣ на тая Дирекция. Късно къмъ м. ноември се издаде това окръжно и за голѣмо съжаление, не по вината на дирекцията, а по вина на общитѣ наши условия, Дирекцията на т. з. с., както я наричаме, и до денъ днешенъ не е получила отговоръ отъ всички общини и Министерството на земеделѣството въ последнитѣ месеци е трѣбвало съ заповѣдъ да наказва известни общини, защото тѣ чакъ до мартъ и априлъ, та и до денъ днешенъ не сж представили сведения. Не е известно точно — не точно, а приблизително — съ колко земя може да се разполага въ България и колко бѣжанци ще трѣбва да се настанятъ и оземлятъ. Споредъ сведенията на Дирекцията за т. з. с., излиза, че трѣбва да се настанятъ и оземлятъ презъ тая година около 8 хиляди семейства, а споредъ сведенията, които азъ имамъ и които сж по-вѣрни, настаняването и оземляването трѣбва да се простре върху много повече семейства. Всеки денъ приждатъ нови бѣжански семейства, и понеже не е известно къде какви земи има, бѣжанцитѣ обикновено се разтакатъ отъ мѣсто на мѣсто и не се настаняватъ тѣй, както би трѣбвало да бѣде и тѣй, както Дирекцията за т. з. с. предполага и знае споредъ сведения, които има въ канцеларията си. За да може Дирекцията за т. з. с. да изпълни и тая сложна функция, азъ смѣтамъ, че трѣбва тя коренно да се преобразува или пъкъ трѣбва да стане нѣщо такова, че къмъ дирекцията или надъ дирекцията да се прибави едно специално учреждение, което да поеме извършването на това, което Дирекцията за т. з. с. не може да извърши. Азъ тукъ имамъ много официални документи, които показватъ, че Дирекцията за т. з. с. има още много да работи, докато приведе въ известностъ кжде колко земи има. Често пъти тя изпраща бѣжанци на мѣста съвсемъ непроучени. Отиватъ бѣжанцитѣ, и околийскитѣ началници, околийскитѣ комисии, назначени отъ тая дирекция, казватъ на бѣжанцитѣ: „Тукъ нѣма мѣсто за вашето заселване“. Такива сж случаетѣ сега въ Кърджалий, въ Свиленградско, сега въ Пешерско и на много други мѣста. Голѣми групи бѣжанци отъ 40—50 семейства, дошли отъ преди месецъ-два съ разотъ че поне ще имъ се даде земя за пролѣтни посѣви, стоятъ безъ работа, безъ жилища и се разтакатъ нагоре-надолу. Не искамъ въ случая да обвинявамъ Дирекцията за т. з. с., но искамъ да подчертая, че тя си има специална задача — тя е основана, за да оземлява малоземелнитѣ български граждани. Дирекцията за т. з. с. е изработила единъ планъ за вътрешно заселване, планъ може-би много добъръ; азъ не мога нищо да кажа противъ него, но той е за едно постепенно вътрешно заселване, за случаетѣ, когато хората, които ще оземляваме и настаняваме, живѣятъ нѣкаде въ

къща или къщурка, иматъ известно занятие и съгласно закона за т. з. с., за тѣзи хора, които сж малоимотни или безимотни, но които живѣятъ въ известно населено мѣсто и иматъ подслонъ, ще трѣбва постепенно, разбира се, по единъ известенъ планъ, какъвто е нареденъ отъ Дирекцията за т. з. с. да търсятъ земи, които ще трѣбва да се регулиратъ, парцелиратъ и т. н. — нѣща които търпятъ отлагане и които трѣбва и е възможно да се направятъ, за обикновено оземляване на малоземелнитѣ и безземелнитѣ български граждани. Но когато се касае въпроситѣ за настаняване на единъ бѣжанци, които идатъ голи и боси, които сж на открито и безъ подслонъ, които сж безъ всѣкакъвъ инвентаръ, да се възлага на Дирекцията за т. з. с. да извършва оземляването имъ по оня планъ за мирновременното постепенно оземляване и настаняване, естествено е, че тя не може нищо да извърши за вътрешното заселване на бѣжанцитѣ. И ако работитѣ въ Дирекцията за т. з. с. вървятъ така, ако тя не бѣде снабдена съ сериозни средства, ако тя не измѣни дѣлния планъ на заселването, ние нѣма да имаме настаняване и оземляване на бѣжанцитѣ.

Г. г. народни представители! Азъ и миналата година презъ есента обиколихъ нѣколко околии, кждето бѣжанскиятъ въпросъ е най-остъръ. Тая година преди три недѣли отидохъ въ сѣшитѣ околии, за да видя какъ стои въпросътъ съ онѣзи бѣжанци, които бѣха миналата година презъ м. септември и октомври тамъ. Въ околийскитѣ управления, въ присѣтствието на околийския началникъ, се събраха и тритѣ комисии, които сега функциониратъ по настаняване на бѣжанцитѣ: едната комисия е по една наредба на министра на земеделѣството за настаняване на бѣжанцитѣ въ мѣстата, кждето грѣдкитѣ малцинства се заселватъ; тая комисия се състои отъ мѣстния агрономъ, като нейнъ председателъ, и 2—3 други лица отъ различни служби; другата комисия е комисия на т. з. с., която се председателствува отъ мѣстния мирови съдия; и третата комисия — по закона за настаняване на бѣжанцитѣ — отъ Министерството на вътрешнитѣ работи, подъ председателството на околийския началникъ. Виждате каква сложна работа — три различни комисии функциониратъ за едно и сѣщо нѣщо. И азъ говорихъ съ нѣкои отъ тѣзи членове на комисиятѣ, лично мене познати и отъ по-напредъ, сега въ присѣтствието на околийския началникъ, въ присѣтствието на председателитѣ на тѣзи комисии. А въ комисиятѣ влиза и чиновникъ на Министерството на земеделѣството и държавнитѣ имоти, и мѣстния финансовъ началникъ, и директорътъ на Земеделѣската банка и т. н. — въобще всички шефове на службитѣ въ околията. И за голѣмо съжаление, г. г. народни представители, всички членове отъ комисиятѣ въ Свиленградъ и въ Стайникама признаха, посочиха ми маса факти, за да докажатъ своето твърдение и казаха: „Ние нищо не можахме да направимъ и не можемъ да направимъ при сегашнитѣ условия, при сегашнитѣ наредби и при сегашното положение на нѣщата“.

М. Донсузовъ (с. д.): Защо не могатъ да направятъ?

А. Нейчевъ (д.): Затова именно е дадена на тѣзи комисии една широка свобода дори извънъ рамкитѣ на закона. Това показва, като-че-ли Министерството на вътрешнитѣ работи не обича тая работа.

Д-ръ В. Руменовъ (д. ст.): Защо не могатъ? Ето единъ въпросъ, който трѣбва да се изясни. Тѣй като Дирекцията за т. з. с. има свое предназначение — оземляване на малоземелнитѣ — естествено е, мѣстнитѣ комисии отъ общината, отъ околията и т. н. не могатъ да игнориратъ интереситѣ на мѣстното население. Въ всѣка околия има малоземелни и безземелни хора. И понеже съществува законъ за оземляването имъ, комисиятѣ, па и цѣлата властъ, се намиратъ въ едно деликатно положение, кой интереси да залавятъ — интереситѣ на бѣжанцитѣ ли, които имъ се пращатъ, или интереситѣ на мѣстното население. Споредъ сведенията, които имамъ, излиза, че Дирекцията за т. з. с. още въ земеделѣското време е получила 30 милиона лева отъ безземелни или малоимотни граждани и селяни, нѣщо като капаро срещу земитѣ, които ще имъ се дадатъ. Навсѣкъде, въ всички общини, кждето се пращатъ бѣжанци, съ малки изключения, мѣстнитѣ интереси диктуватъ да се отнасятъ къмъ бѣжанския въпросъ, така да се каже, отъ гледище свойски-стопанско. За въ случая за илюстрация имаше една българска пословица, но съмъ и

забравилъ точно какъ бѣше, спомнямъ си за руската, която казва: „Своя рубашка ближе къ тѣлу“. И кметътъ, и околийскиятъ началникъ, и всички не могатъ да взематъ решение противъ интереситъ на мѣстното население. А когато пкъ въ известни случаи трѣбва да се покровителствува този или онзи партизанитъ или не знамъ кой си, може всѣки да си представи, какво става съ бѣжанцитѣ. И въ края на крайщата се получава печалната картина — вмѣсто настаняване и оземляване на бѣжанцитѣ имаме едно постоянно самостоятелно движение и шествие на бѣжанци отъ едно мѣсто на друго. Пращатъ ги на едно мѣсто, тамъ нѣма земи, нѣма жилища, нѣма кой за тѣхъ да се погрижи. Естествено е, тѣ почватъ да емигриратъ, мѣтятъ се отъ едно мѣсто на друго и се получи, напр. въ Станимашко, едно такова натрупване на бѣжанци, та властта, когато азъ бѣхъ тамъ преди 3 недѣли, се оказа безсилна да се справи съ тѣхъ. А за тамъ бѣжанци идатъ още и отъ Гюменджа.

А. Нейчевъ (д): Г. Руменовъ! Кой е виновенъ, споредъ Васъ?

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Ще Ви кажа.

А. Нейчевъ (д): Азъ Ви моля да кажете.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Казвамъ, идатъ бѣжанци и отъ Гюменджа съ писмо отъ нашия представителъ, който е въ Солунъ, за да се настанятъ въ Станимашко, но не ги приематъ. И сега въ Катунца стоятъ 60—80 семейства и чакатъ да се изясни въпросътъ за настаняването имъ въ Станимашко. Тѣ казватъ: „Въ Станимашко има мѣсто за насъ, но мѣстната властъ, заинтересованитѣ хора казватъ, че нѣма мѣсто“.

А. Нейчевъ (д): Мѣстната властъ много малко се бърка въ тази работа.

П. Разсукановъ (д. сг): Нали Вие бѣхте тамъ и провѣрихте, г. Руменовъ?

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Азъ бѣхъ тамъ и провѣрихъ, но за мене остана неясно.

П. Разсукановъ (д. сг): Попитахте ли представителитѣ на македонцитѣ?

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Да. — Азъ останахъ съ впечатлението, че въ Станимашко сж действували 4—5 комисии съвършено самостоятелно една отъ друга и тамъ така сж разбъркали положението, штоо действително сега никой не знае има ли свободни земи или нѣма.

А. Нейчевъ (д): Кой е виновенъ за това?

П. Разсукановъ (д. сг): Трѣбваше да кажете за тия комисии, които сж действували независимо отъ наредбитѣ на правителството. Вие споменахте за ония комисии, които сж назначени независимо отъ правителственитѣ. Нали тѣ разбъркаха положението? Когато бѣхте въ околийското управление въ Станимака, предъ представителитѣ на македонцитѣ и тракийцитѣ, Вие признахте това.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Ще ви кажа кога се е разбъркало. До м. януарий бѣше много добре. Действуваше една комисия. А после Вие, г. Разсукановъ, сами признахте, че отъ Станимашко сж подадени 1200 декларации. До какъ месецитѣ декемврий и януарий имаше изпратени въ Станимака 600 бѣжански семейства. Вие, г. Разсукановъ, признахте, че сте идвали тукъ заедно съ други да ходатайствувате предъ министри да се разпоредятъ, штоо въ Станимака да не се пращатъ повече бѣжанци отъ тѣзи 600 семейства. Това лъжа ли е, г. Разсукановъ?

П. Разсукановъ (д. сг): Това не е истина.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Г. Разсукановъ! Недейте ме предизвиква да говоря нѣща, които не трѣбва да се говорятъ.

П. Разсукановъ (д. сг): Не е истина, че съмъ казвалъ, че само 600 семейства трѣбва да останатъ въ Станимака. Истина е, че когао идвахъ тукъ да ме молятъ да ходатайствувамъ да се настанятъ по препорѣка отъ станимаш-

кото население 5—6 или най-много 7—8 семейства на инвалиди, азъ ходихъ при министритѣ и тѣ ми казаха, че, по законъ, на инвалидитѣ се даватъ къщи. Подофицеритѣ искаха, но имъ се отказа. За настаняването на 600 семейства и дума не е ставало. Вѣрно е, че сж подадени около 1200 декларации отъ кандидати-емигранти гърци и че къщитѣ, които тѣ иматъ, сж около 600. Вие бѣхте въ околийското управление, бѣхъ и азъ тамъ, когато представителитѣ на македонцитѣ и тракийцитѣ Ви докладваха, че нанстина сж подадени 1200 декларации отъ гърцитѣ тамъ, обаче къщи за настаняване има само 600. Тѣй казаха, г. докторе, представителитѣ на македонцитѣ и тракийцитѣ.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): До 900 къщи ги изкарахте всички въ комисията.

П. Разсукановъ (д. сг): Недейте иззначава онова, което стана тамъ въ присѣствието на всички шефове на учреденията. Ние всички се раздѣлихме съ впечатлението, че Вие наистина сподѣлите онова, което казаха представителитѣ на македонцитѣ и тракийцитѣ.

Азъ лично винаги съмъ действувалъ, и сега действувамъ, да не се претрунва Станимака съ бѣжанци, защото това ще бжде въ вреда не само на мѣстното население, но и на ония бѣжанци, които сж вече настанени тамъ. Туй съмъ искалъ. Казахъ Ви, заявямъ Ви, че ако би могло да се настанятъ въ Станимака 5 хиляди семейства, нека да се настанятъ, защото съ това Станимака ще порасне въ количествено отношение и никой другъ нѣма да спечели, освенъ пакъ гр. Станимака.

Та искамъ да Ви кажа, че онова, което Вие самъ констатирахте на самото мѣсто, сега тукъ не го признавате, отричате го и хвърляте вината върху мѣстното население, върху мѣстнитѣ власти или върху комисиятѣ, назначени отъ министерството или отъ Дирекцията на трудовитѣ земеделски стопанства. Истината е тая, която Вие констатирахте на самото мѣсто.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Г. Разсукановъ! Това, което казахъ, го казахъ само за примѣръ. Азъ не искамъ да обвинявамъ и да хвърлямъ вина върху никого. Искамъ само да изтъкна единъ фактъ, който не може да се обори по никой начинъ, защото азъ имамъ тукъ маса документи, които доказватъ, че тая работа не върви на добре.

А. Нейчевъ (д): Кажете, кой е виновенъ?

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Правителството трѣбва да се замисли.

П. Разсукановъ (д. сг): Тѣй.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Трѣбва да се взематъ ефикасни мѣрки, . . .

П. Разсукановъ (д. сг): Трѣбва да се назначи специална комисия.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): . . . защото тѣй, както върви работата досега, ще ни доведе до много печални резултати.

П. Разсукановъ (д. сг): Съгласенъ съмъ съ туй. Трѣбва да се назначи специална комисия.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Недейте ме предизвиква, . . .

П. Разсукановъ (д. сг): Не Ви предизвиквамъ.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): . . . за да не говоря нѣща, които не трѣбва да се говорятъ.

А. Сталийски (д. сг): Кажете ги.

А. Нейчевъ (д): Г. докторе! Кажете, кой е виновенъ за тая бѣжанска анархия, защото действително има такава анархия въ страната. Ако сте толкова доблестенъ човѣкъ, кажете отъ трибуната кой е виновенъ за това, защото, нагледъ, Министерството на вътрешнитѣ работи отъ 5—6 месеца насамъ не е имало въ главата си абсолютно никаква политика по тоя въпросъ. Вие сте длъжни да кажете това.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Ще Ви кажа какъ стон работата. До прокарването на закона за трудовитѣ земедел-

ски стопанства, само Министерството на вътрешните работи се занимаваше със уреждането на този въпрос; по-дирь гласуването на този закон. Министерството на вътрешните работи остана да се грижи само за бѣжанците въ градовете, а за бѣжанците въ селата взе грижата Министерството на земледѣлието и работата се раздвои. Следъ това се замѣси и международната комисия по тоя въпрос. Отъ друга страна, чиновникътъ отъ отдѣленieto за държавните имоти при Министерството на земледѣлието работеше съвършено самостоятелно.

А. Нейчевъ (д): Да, защото тукъ е преплетена политиката съ стопански въпроси.

Д-ръ В. Руменовъ (д.сг): Не зная какво е преплетено.

А. Нейчевъ (д): Това е самата истина.

Д-ръ В. Руменовъ (д.сг): Азъ констатирамъ факта, че работата по тоя въпросъ се раздвои не, а четири отдѣлни ведомства почнаха да работятъ въ четири направления и въ края на крайщата се получава единъ хаосъ. Виновни въ случая не мога да посоча, но цѣлата тая работа не почива на една програма, на единъ опредѣленъ планъ, и страдатъ на много мѣста, както е въ Станимака напр., самите бѣжанци и бѣжанците. Но защо? Не сж виновати гражданите, не сж виновати и бѣжанците, не сж виновати и членовете отъ комисията, защото у тѣхъ се вижда голѣмо желание да уредятъ този въпросъ.

А. Нейчевъ (д): Кой е виновенъ тогачъ?

Д-ръ В. Руменовъ (д.сг): Причината за това е, че пѣмаме едно учреждение, което специално да се грижи, да ръководи, да контролира и да направлява този въпросъ, и специално за Станимака; иначе не може.

П. Разсукановъ (д.сг): Ние сме настоявали за създаването на такова учреждение.

Д-ръ В. Руменовъ (д.сг): Зная, г. Разсукановъ, стояхъ пѣколко часа въ Станимака, разговаряхъ се съ всички, излѣзохме съ помощникъ-къмета, съ околийския началникъ и отидохме до Катунница, за да разберемъ работата — съ Васъ не се видѣхъ. Азъ имъ казахъ, че въ Станимака трѣбва да действуватъ външни хора, трѣбва да се назначи една особена, специална комисия, която да направи ревизии на всичко каквото е било раздадено досега, защото азъ имамъ положителни сведения, че хора, които сж били настанени като бѣжанци, сж си продали имотите другаде и дошли като бѣжанци. Има хора, които не могатъ да се считатъ за бѣжанци, а имъ е дадена земя, лозя и т. п. — една галиматия, една каша, която трѣбва да се разчисти, за да може и мѣстното население да си отдѣхне, на и бѣжанскиятъ въпросъ да се разреши.

Азъ останахъ съ впечатлението, че хората, които стоятъ въ Катунница — около 40 семейства, дошли отъ Гюмѣнджа — могатъ да се настанятъ въ Станимака, . . .

П. Разсукановъ (д.сг): Стига да могатъ.

Д-ръ В. Руменовъ (д.сг): . . . като се направи една ревизия, за да се види колко ще трѣбва да се изселатъ отъ тамъ насилъ, защото не сж бѣжанци, други да се пратятъ на подходяще за тѣхъ мѣсто. Увѣрявахъ ме, че имало въ Станимака настанени хора, които не умѣятъ да работятъ копринарството и унищожавали черничевите дървета; други хора, живѣли въ балканскитѣ мѣста на Македония, където никога не сж се занимавали съ лозарство, дали имъ лозя и тѣ ги изкоренявали и ги правили на пшви. Такава галиматия има и отъ това страда и самото население.

П. Разсукановъ (д.сг): Има. И затуй заедно съ Васъ искаме да уредимъ тоя въпросъ.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Моля, завършете, г. Руменовъ. Времето Ви изтече.

Д-ръ В. Руменовъ (д.сг): Съжалявамъ, че по единъ такъвъ много важенъ и много сложенъ въпросъ г. председателствуващиятъ ми забѣлзва, че ми е изминало времето. За такива дебати само 20 минути не стигатъ.

Много е сложенъ и труденъ въпросътъ за настаняването бѣжанците въ вътрешността на България. По-малко

би било настаняването и оземляването на бѣжанците въ новите земи, където действително има голѣми пространства добри земи, подходящи именно за тия бѣжанци. Но тамъ пѣкъ нѣма жилища, нѣма пѣтища и съобщения, и за да могатъ бѣжанците да се настанятъ тамъ, ще трѣбва да има средства, за да имъ се построятъ жилища, пѣтища и т. н.

Миналата сесия гласувахме едно измѣнение на закона за настаняване бѣжанците и обезпечаване поминѣжа имъ и предвидѣхме 50.000 л. личенъ кредитъ и 60.000 л. ипотеченъ заемъ. За съжаление, нищо подобно не се отпусна и даже тия заеми, които бѣха отпуснати презъ 1923 и 1924 година отъ 5.000.000 л., не се използваха рационално. Взеха хората личенъ кредитъ, почнаха да строятъ съ огледъ, че ще имъ се даде и ипотеченъ заемъ 60.000 л., но той не имъ се даде, тѣ се намѣриха въ едно безизходно положение, на едни къщурките стоятъ недовършени, а на други ги продаватъ, заемото даватъ, и хората се отчаяха.

Прочее, като гласувате бюджетопроекта на фонда за трудовите земледѣлски стопанства, ако искате Дирекцията за трудовите земледѣлски стопанства да направи нѣщо сносно за бѣжанския въпросъ, непременно трѣбва да се организира, да се уреди друго едно учреждение, което да се занимава специално съ настаняването на бѣжанците, и на тая дирекция да се даде властъ, за да може навсѣкжде да се налага.

Съ тоя кредитъ отъ 10.000.000 л., който се предвижда сега, какво ще направи Дирекцията? Ще оземлява, жилища ще прави, ще доставя семена и т. н. Азъ мисля, че тоя кредитъ отъ 10.000.000 л. е достатъченъ и трѣбва да стои, но само за вътрешното оземляване на населението. Отъ него да се дава и за оземляване на бѣжанците, азъ смѣтамъ, че не е прилично, за да не кажа друга дума. Ами вземете плапа за заселването, за да видите колко нови селища се проектиратъ да се строятъ туй нѣто, колко зазелаявели гори ще трѣбва да се разораватъ съ плугове, съ трактори, защото бѣжанците не могатъ да ги оратъ съ ноктите си! Та тоя кредитъ нѣма да стигне само за разораването на меритъ и на зазелаявалитѣ гори! А откъде ще се вземе за жилища, откъде ще се вземе за набавяне на инвентаръ? По сведения, които ми се дадоха отъ Дирекцията за трудовите земледѣлски стопанства, азъ виждамъ, че за да може да се удовлетворятъ най-елементарните нужди на тѣзи хора, които сж съвсемъ голи и безъ инвентаръ, въ смисълъ да се даде на всѣки две семейства по единъ чифтъ волове или крави и да си построятъ не къщи, а нѣкакви прости колиби, нѣкакви съвсемъ примитивни жилища, нѣщо като чергарски жилища, трѣбва да се предвидятъ поне по 50.000 л. на семейство. И понеже трѣбва да се помогне на около 12 хиляди семейства, значи Дирекцията за трудовите земледѣлски стопанства трѣбва да разполага още отсега съ единъ кредитъ отъ около 600 милиона лева — това сж смѣтките на дирекцията — за да може тя действително да изпълни задачата, която ѝ възлагаме: да оземлява бѣжанците. Да смѣтаме, че Дирекцията за трудовите земледѣлски стопанства ще може съ тоя кредитъ отъ 10.000.000 л., да оземлява бѣжанците и малоземелното и безземелното мѣстно население, и да разреши бѣжанскиятъ въпросъ, значи да се самозащлаваме. Бѣжанскиятъ въпросъ остава откритъ. Като възлагаме на Дирекцията за трудовите земледѣлски стопанства уреждането и на бѣжанския въпросъ, съ това ние я спѣваме въ нейната работа и за вътрешното оземляване, и тя нѣма да може да се справи нито съ едното, нито съ другото. И затова миналия денъ единъ отъ тукъ (Сочи лъвицата), не зная кой бѣше, каза: „Закрийте тая дирекция, отъ нея нѣма полза“. Разбира се, така ще говорятъ, като ѝ възлагаме задачи, които тя не е въ състояние да разреши; тя ще тѣпче на едно мѣсто, нѣма да върши и вътрешно оземляване, нѣма да може да помогне съ нѣщо и за бѣжанския въпросъ.

Заключението ми е, че въ скоро време правителството трѣбва да сезира народното представителство съ единъ извънреденъ свѣрхсмѣтенъ кредитъ за настаняване и оземляване на бѣжанците и за създаването на едно специално учреждение, на което да се даде силна властъ, за да може то да се налага навсѣкжде, надъ всѣкакви отговорни и неотговорни фактори и всѣкого да тури на мѣстото му. Иначе тая бѣжанция, която напуска Македония гола и боса, която си е оставила жилището, която си е оставила имота само заради това, че се нарича българска, и идва на българска територия, въ майка България, и вмѣсто да срещне грижитѣ на държавата, срѣща една непризнаностъ или, най-малко, една свършена неинтересова-

ност, тая бѣжания ще дойде до едно отчаяние, а вие знаете къде води отчаянието.

К. Николов (д. сг): А сърбият по-добре ли ги покровителствуват?

Д-ръ В. Руменов (д. сг): Заключениеето ми е да не си правимъ илюзия, че съ приемането на тоя бюджетъ за фонда на трудовитъ земеделски стопанства — ако не разрешимъ единъ кредитъ отъ 500—600 милиона лева — ще свършимъ нѣщо. Есента ще ни завари въ сѣщото положение, а, може-би, и въ още по-лошо отъ това, въ което бѣхме миналата есенъ: бѣжанцитъ нѣма да бѣдатъ настанени, ще останатъ безъ имоти, безъ жилища и, естествено, ще нахлуватъ въ градоветъ, за да ставатъ работници по фабрицитъ и т. н., ще се увеличава градското население съ единъ бездоменъ и безимотенъ елементъ, и поради това, можете да си представите въ сегашното болно време, каква ще е общата картина, какво може да допринесе и да даде бѣжанския въпросъ, ако не се правилно разреши.

Ето защо, безъ да се простираме по-далече, а бихъ могълъ и много нѣща да изнеса, които не сѣ особенно приятни за казване и слушане на нѣкои срѣди, азъ ще заключа, че, безъ голѣмъ кредитъ и международенъ заемъ за бѣжанския въпросъ, ние не можемъ да смѣтаме, че правимъ нѣщо по бѣжанския въпросъ.

Споредъ смѣтките на Дирекцията за трудовитъ земеделски стопанства, споредъ нейнитъ планове и изчисления, ако речемъ да осемлимъ и настанимъ бѣжанцитъ, ще бѣдатъ нужни около 5 милиарда лева. Азъ смѣтамъ, че тая цифра е много голѣма, но въ всѣми случаи около 1½—2 милиарда лева непременно трѣбватъ, за да уредимъ бѣжанския въпросъ, защото той усложнява стопанския, икономическия, политическия и здравния животъ на населението; а щомъ този животъ се усложнява вие можете да си представите какво спокойствие и какъвъ миръ ще има въ тая страна и дали ще можемъ действително да бъдемъ спокойни безъ уреждането на бѣжанския въпросъ. (Ръкоплъскания отъ нѣкои сговорители)

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представител г. Минчо Дилановъ.

М. Дилановъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Отъ представения проектъ за бюджетъ на фонда „културни мѣроприятия по земеделското, горитъ и водитъ“, констатирамъ едно много приятно явление. Отъ таблицата за приходитъ на тоя бюджетъ се вижда, какъ отъ година на година той нараства много бързо — отъ 13 милиона лева презъ 1923/1924 финансова година, миналата финансова година е станалъ на 33 милиона лева, а тази финансова година се предвиждатъ 95 милиона лева — значи тройно повече. Изглежда, че този фондъ е основанъ и организиранъ тѣй, че е гарантиранъ съ достатъчно средства, за да могатъ тѣ да се хвърлятъ за постигане на цели, които той си е поставилъ. Но, разглеждайки разходната частъ на този бюджетопроектъ, азъ констатирамъ въ него единъ голѣмъ дефектъ, който не мога да не изтъкна предъ васъ. Този голѣмъ дефектъ е безсистемността въ разходитъ, които се правятъ по тоя фондъ. Не смѣя да кажа, че тоя дефектъ се дължи само на сегашния министъръ на земеделското; изглежда, че и тоя бюджетопроектъ е съставенъ по аналогия на старитъ бюджети, където този дефектъ сѣщо така съществува. Всички разходи, предвидени за различнитъ културни мѣроприятия, както въ тоя бюджетъ, така и въ предидущитъ бюджети по тоя фондъ, отъ 5—6 години насамъ не почиватъ на една здрава система, която може да ни доведе до единъ траенъ и сигуренъ резултатъ. Констатирамъ една работа на случаеностъ при съставянето на тия бюджети, и азъ мисля, че въ бъдаще ти трѣбва да се избѣгне. При сегашния бюджетъ това едва ли ще бѣде възможно, но за въ бъдаще това нѣщо непременно трѣбва да стане.

Преди всичко въ настоящия бюджетъ се забѣлзва следното: голѣма частъ отъ разходитъ на този бюджетъ би трѣбвало да бѣдатъ фактически отнесени къмъ държавния бюджетъ, защото по сѣщество тѣ не се отнасятъ къмъ никакви културни мѣроприятия въ областта на земеделското и отраслитъ му, а до най-обикновени държавни разходи, и като тѣй би трѣбвало да легнатъ върху държавния бюджетъ. Само една незначителна частъ отъ сумитъ по тоя бюджетъ ще отиде за удовлетворяването на сѣщипски културни нужди на земеделското и отраслитъ му. Така напр. всичкитъ разходи за постройки въ

земеделски училища, въ расадници, по гори и т. н., които би трѣбвало фактически да бѣдатъ отнесени къмъ държавния бюджетъ — разходи, които вълизватъ на десетки милиона лева — сѣ отнесени въ този бюджетъ само поради обстоятелството, че въ държавния бюджетъ не сѣ намѣрени достатъчно суми и г. министърътъ е трѣбвало да прибегне до средствата на фонда „културни мѣроприятия по земеделското, горитъ и водитъ“, за да може по този начинъ едно зло, което е констатирано при гласуването на държавния бюджетъ, да бѣде избѣгнато при гласуването на бюджета за фондоевъ. Въ бъдаще желателно е това да не става, а всичкитъ средства отъ този бюджетъ да отиватъ за удовлетворяването на културни нужди, което нѣщо е целна законодателтъ, когато е гласувалъ учредяването на този фондъ.

За да могатъ, обаче, тия средства да постигнатъ целта си, азъ казахъ, би трѣбвало да има една система при изразходването на сумитъ отъ тоя фондъ. Така, както сегатъ сѣ прѣснати въ 50—60 параграфи отъ най-различенъ характеръ, не може да се заключи, какви резултати ще се постигнатъ съ тия средства. При едно разграничение на положението, когато тия средства ще бѣдатъ пратени само въ една определена посока, и то нагодени така, че да може да се действва чрезъ тѣхъ масово при даденъ отраслъ на земеделското, безспорно, резултатитъ ще бѣдатъ много по-добри. Тѣй както частично сѣ предвидени по малки суми отъ 20—30—50—100 хиляди лева за поощрение на това, за поощрение на онова въ цѣлата страна, резултатитъ ще бѣдатъ нищожни, тѣ ще се губятъ, още повече, че често пѣти се създаватъ и условия, които не позволяватъ да се използватъ тия средства така разумно, както би трѣбвало.

Една отъ най-голѣмитъ нужди на нашето земеделие — това е образованието, разбирамъ специалното земеделско образование. Нашето земеделие почива главно на физическия трудъ на нашия земеделецъ. Умствениятъ трудъ въ него взема слабо участие. Използува се опита на земеделеца, добитъ отъ неговитъ прадеди и който опитъ той обикновено прилага, безъ много да мисли, безъ да си го обяснява защо това е така, а просто защото той го е наследилъ отъ своитъ прадеди, които сѣ работили именно по този начинъ. Така че една нужда, която би трѣбвало да погълне голѣма частъ отъ средствата на фонда „културни мѣроприятия“, би трѣбвало да бѣде земеделското образование; обаче, бързамъ да уговоря, не това земеделско образование, което трѣбва да легне за смѣтка на държавния бюджетъ. Не е въпросъ за земеделскитъ училища и за земеделскитъ катедри; въпросътъ е да се поддрѣпи частната и кооперативната инициатива въ областта на земеделското образование, за да може тя да донзгради това образование, да го направи по-достъпно и по-популярно за широкитъ маси и по този начинъ и нашиятъ земеделецъ въ своето производство да отива не само съ хамалѣтка, не само съ физическия трудъ, а и съ разбирање и съ умение. Действително, въ параграфитъ 39 и 40 отъ този фондъ г. министърътъ субсидия по единия 400.000 л., а по другия 1.000.000 л. за учреждения на онѣзи учреждения, които основаватъ земеделски курсове, или пъкъ на онѣзи общини, които откриватъ земеделски курсове при прогимназитъ. Но това е много малко и не ще може да задоволи онази голѣма нужда отъ земеделско образование, която се чувствува въ широкитъ селски маси. И като така, азъ мисля, че би трѣбвало една сума отъ фонда, да кажемъ 10.000.000 л., да се отдѣли за тази целъ, като по-значителната частъ отъ тѣзи 10.000.000 л. бѣде разходвана на първо мѣсто за създаване на курсове по земеделското и отраслитъ му въ селата. За обзавеждането на тѣзи курсове трѣбва да бѣдатъ впрегнати преди всичко земеделскитъ катедри съ тѣхния персоналъ — агрономитъ и земеделскитъ администратори.

Но за да можемъ, да привлечемъ широкитъ селски маси, главно младежта, въ тѣзи курсове, би трѣбвало да ангажираме въ тѣхъ и основнитъ народни учители. Г. г. народни представители! Въ миналото имаше една много добра идея министърътъ на народната просвета г. проф. Шишмановъ, който създаде закона за училищнитъ стопанства, съ който законъ целѣше да направи отъ народния учителъ и единъ учителъ на полето. Противъ тая идея навремето се повдигна цѣлото учителство и благодарение на този отпоръ, който учителството даде на тази идея, като се боеше да не би да се оселендурчи, тя пропадна. Днесъ, обаче, отново се чувствува, че този факторъ за образованието на народа, учителътъ, трѣбва да се доближи малко до самия народъ, до неговата работа. Ако учителътъ е могълъ досега да отдѣля толкова много време

за други цели — за политика, да кажемъ, и то често пакти въ много пакостни направления — толкова по-добре би могълъ да пласира свободното си време презъ лѣтото, дори и презъ зимата, въ тѣзи земеделъски курсове. И ако г. министърътъ на земледѣлието въ разбирателство съ г. министъра на народното просвѣщение организира участието на народнитѣ учители въ тѣзи земеделъски курсове, като гвхниягъ трудъ бѣде непременно добре заплатенъ отъ фонда за културни мѣроприятия по земледѣлието, азъ смѣтамъ, че ние ще можемъ да привържемъ учителя къмъ селото, къмъ народното стопанство, за да бѣде въ бъдеще лостъ не само на общото образование, но и на земеделъското образование. Отъ наблюденията, които съмъ ималъ въ миналото върху онѣзи учители, които сѣ следваха временнитѣ специални курсове по земледѣлието въ земеделъскитѣ училища, съмъ забелязалъ, че въ тѣхъ действително е имало желанието да пласиратъ тѣзи придобити знания при всѣки удобенъ случай между населението, сръбъдъ когото действувать. Така че, ако г. министърътъ на земледѣлието бѣ отдѣлилъ значителна сума, за да могатъ учителитѣ презъ лѣтото да прекарать едни временни курсове по земледѣлието при земеделъскитѣ училища, кждето тѣ ще се ползватъ преди всичко съ въздухъ, който е така необходимъ за тѣхнитѣ болни гърди, кждето тѣ ще се ползватъ съ добра и свѣтна храна, която ще получаватъ отъ стопанствата, тѣ ще могатъ да добиятъ доста солидни познания по земледѣлието и ще бѣдатъ много полезни, когато ще се откриватъ допълнителни курсове при прогимназитѣ по земледѣлието и отраслитѣ му.

Другъ единъ параграфъ, по който трѣбва да се отпусне значителна сума, е параграфътъ за екскурзии. Азъ не знамъ какъ г. министърътъ е използвалъ кредитъ отъ 200.000 л., който му е билъ отпуснатъ миналата година за екскурзии, но тѣзи 200.000 л., които му се отпусчатъ тази година, би трѣбвало да се използватъ по начинъ такъвъ, че действително да внесатъ една прѣсна струя въ живота на нашето земеделъско население въ известни мѣста. Ако тази сума не е 200.000 л., а е 1.000.000 л., биха могли да се организиратъ повече екскурзии въ страни, кждето земледѣлието е горе-долу подобно на нашето, дребно, парцеларно и разхвърлено, но кждето обработваното на земята е десетократно по-добро отъ нашето, кждето е въведено изкуственото напояване, кждето производството на декаръ е много повече, отколкото нашето. Това действително ще бѣде една жива школа за онѣзи лица, които биха отишли на една такава екскурзия. Една екскурзия въ Чехия, Моравия, Словакия или Дания би била отъ голѣма полза за нашитѣ земеделци. Азъ бихъ препоръчалъ министерството да организира такива екскурзии, които даватъ много добри резултати. Помни, че въ 1912 г., когато се управляваше Министерството на земледѣлието отъ г. Димитъръ Христовъ, имаше една такава екскурзия, която допринесе твърде много да се заговори тогава за интензивно обработване на земята, защото ржководителитѣ на екскурзията, които отидоха тамъ, като се върнаха, дълго време третираха този въпросъ въ земеделъската преса. Презъ 1922 г. тоже имаше една такава екскурзия. Желателно е всѣка година да се отдѣлятъ все повече и повече суми за такива екскурзии. Ако екскурзиянтитѣ не се взематъ отъ цѣлата страна по единъ отъ всѣко населено мѣсто, а се взематъ една година отъ единъ окръгъ, друга година отъ другъ окръгъ, и по този начинъ по-масово да навлизатъ въ единъ окръгъ новитѣ познания, които екскурзиянтитѣ биха почерпили отъ стопанисването на земята въ тия страни, кждето сѣ били, ползата, безспорно, ще бѣде по-голѣма.

Изложбитѣ тоже сѣ единъ начинъ, съ който демонстративно, нагледно може да се предаватъ знания, но за тѣхъ е отдѣлена тоже сравнително малка сума.

Нашата земеделъска литература, за голѣмо съжаление, остава все още така бедна, макаръ че имаше частни лица, които хвърлиха впчянитѣ си средства и голѣми амбиции, за да могатъ да направятъ нѣщо въ тази посока. Благодаря на това, че книжниятъ пазаръ за нашата земеделъска литература е много ограниченъ, че досега нашиятъ селянинъ не е могълъ да придобие интересъ да купува земеделъска литература — може-би често пакти но вина на тѣзи, които я списватъ, защото я списватъ непопулярно и често пакти много теоритично — фактъ е, че земеделъската литература стои непродана въ своитѣ издатели. Безспорно Министерството на земледѣлието би трѣбвало да отдѣли и за нея по-голѣма сума, защото сумата отъ 300.000 л., която е предвидена тукъ за купуване и премиране на книги и списания по земледѣлието, за отпечатване на ржководства и т. н., дори и за подвързията имъ, е една

сума нищожна. Нашата земеделъска литература има право да претендира на една много по-голѣма субсидия отъ Министерството на земледѣлието. Инициативата желание има. Агрономитѣ, които и малко да сѣ още у насъ, проявили сѣ досега голѣмъ интересъ къмъ земеделъската литература. Азъ съмъ свидетель на напѣнитѣ, които правятъ агрономитѣ въ Образцовъ-чифликъ по списването на списанието „Земеделъски подемъ“, което е започнало да излиза наскоро и което се списва много добре въ духа на практическитѣ нужди на нашия земеделълецъ. Азъ мисля, че Министерството на земледѣлието би трѣбвало да имъ се притече на помощъ, защото тѣзи хора взематъ отъ своитѣ лични средства, за да издаватъ това списание съ рискъ не, но съ увѣреностъ, че нѣма да получатъ това, което сѣ изразходвали дори за книга, защото не се заплаща редовно абонаментътъ отъ тѣзи, на които се изпраща това списание.

Друга една насока, въ която би трѣбвало да се пласиратъ средствата отъ този фондъ, това е подпомагане на частната и кооперативната инициатива. Това подпомагане трѣбва да стане по масовъ начинъ въ дадено мѣсто, за да сѣ почувствува, защото иначе ние ще прѣскаме и пилѣемъ твърде много средства, а резултатитѣ ще бѣдатъ тоже разпѣлѣни и не ще се виждатъ. Ако Министерството на земледѣлието опредѣлише нѣколко милиона лева, които да хвърли за засилване заѣването на индустриалнитѣ растения въ онѣзи райони, кждето тѣ могатъ да съществувать и кждето е проявило населението интересъ къмъ тѣхъ, безспорно, ползата ще бѣде по-голѣма, а ако хвърлимъ тѣзи милиони въ цѣлата страна, безъ планъ, безспорно, ползата ще бѣде малка. Ако тѣзи нѣколко милиона лева, да речемъ, се употребѣха за засилване на слънчогледовата култура въ Търновска околия, кждето интересътъ къмъ нея е най-голѣмъ, кждето има вече нѣколко инсталации за добиване на слънчогледово масло, безспорно и резултатитѣ ще бѣдатъ голѣми; но ако тѣзи средства се прѣснатъ въ цѣлата страна, безспорно и, резултатитѣ ще бѣдатъ сравнително по-слаби. Така е и за пчеларството, и за овощарството и за други отрасли. Така напр. виждаме, че се поощряватъ сушилнитѣ на плодове, но ако това поощряване бѣде разпѣлно по цѣлата страна, резултатитѣ ще бѣдатъ сравнително малки. Ако всички средства, които Министерството на земледѣлието може да отдѣли за поощрение на нашето овощарство тази година и нѣколко година подъ редъ, се хвърлятъ въ Кюстендилския окръгъ, за да може да се инсталиратъ сушилни и по-добри овощарството въ най-овощарския окръгъ у насъ; ако въ последствие тия средства се хвърлятъ въ Търновската околия, въ Габровската околия и въ другитѣ овощарски околии, като се има предъ видъ онова, което е било постигнато въ околиятѣ, кждето по-рано е действувало, безспорно, ние ще имаме резултати много по-добри, отколкото ако разпѣляваме тия средства по цѣлата страна. При едно разпѣляване на средствата не биха могли да се постигнатъ резултатитѣ, които ние очакваме.

Министъръ Я. Молловъ: Г. Дилиановъ! Идеята Ви е права, но ние по закона — законъ, прокаранъ въ време на земледѣлнитѣ — сме задължени да дадемъ помощъ на тия, които сѣ построили сушилни. Това е едно задължение на надлежната властъ къмъ онѣзи, които сѣ ангажирали средства въ сушилни и други инсталации.

М. Дилиановъ (з): Така е и за другитѣ отрасли, напр. зеленчукарството, единъ помнитѣ главно въ Лѣсковско и Търновско, кждето то е още твърде примитивно. Ако хвърлимъ тамъ средства, ако модернизираме зеленчукарството, ако създадемъ всички условия за едно по-здрово и по-солидно семенпроизводство, ние бихме могли да завладѣемъ пазаритѣ не само въ Ромъния и Унгария, а дори и въ другитѣ страни, и да станемъ доставчици на добри зеленчукови семена, както сме доставчици на добри работници по зеленчукарството въ много държави.

Най-сетне, споредъ мене, отъ този фондъ би трѣбвало да се отдѣли и за други мѣроприятия, и то мѣроприятия, които нѣматъ прѣко производствено значение. Твърде голѣма частъ отъ този фондъ би трѣбвало да се отдѣли преди всичко за залесяване и укрѣпяване, защото голѣма частъ отъ ресурситѣ на този фондъ идатъ отъ горитѣ. И тукъ, обаче, би трѣбвало да сѣ действа по една система, която да ни даде всичкитѣ гаранции, че ще добиемъ добри резултати. Предвидени сѣ отъ този фондъ 5.000.000 л. за залесяване на празни мѣста и пожарища.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. ст): Сега този кредитъ е увеличенъ на 7.600.000 л.

М. Дилиановъ (з): Това действително е една сума, която не е малка, но ако тази сума се разходва така, както е било въ миналото — да се отпускат суми на всички лесничества, лесничествата по почвата, всички по своя инициатива, да залесяват по едно малко парче въ грамадните периметри на пожарищата — ще се съгласите, че резултатите ще бъдат много лоши, защото или добитъкът някъде ще унищожи залесеното, или ще се лвят гъби, инсекти и други неприятели, които ще го унищожат, или дори ако по расте, то не представлява един достатъчен обект, който да се охранява и стопанисва въ бъдеще. Ако Министерството на земледелието изработи един план за залесяване на нашите пожарища, които надминават няколко милиона декара пустеющи пространства; ако то въ Чепинското коритце, въ Сютия или въ Фотенъ, на едно място пласира всичките средства, като използва труда на трудолюбивите — за тая цел то трябва да влѣзе въ разбирателство съ Министерството на благоустройството; ако то започне едно систематично залесяване, което дава всичките гаранции, че въ бъдеще ще бъде добре стопанисвано и добре запазвано, ще можем да разчитаме, че след време там ще имаме една гора, която ще започне да носи една рента, която да покрие направените разходи за гората. Разпийаното залесяване у нас не е дало абсолютно никакви резултати. От анкетата по залесяването, която аз правихъ въ 1914 г., констатирахъ, че най-големият дефект е тоя, че всички лесничей е бързали да залесява, и въ края на крайщата следъ 5—10 години само въ книгите на лесничеството е останало, че един-къде си е било залесявано. Долу при Бѣлово има горски разсадникъ, където се отглеждат милиони фиданки, а срещу него има единъ малък хълмъ, който е залесяванъ повече от пет пѣти, но и въ тоя моментъ тамъ няма да намѣрите нищо едно дръвче. Причини много: недостатъчно запазване, не добре подобрани породи — искали да го залесатъ непременно съ кипариси, туя или други европейски сортове, които не вирѣятъ. Най-важното е, че разпийаното залесяване не дава резултатъ. Разпийаното залесяване може да се позволи само за украсителни цели, за залесяване на паркове, обаче настоящият бюджетпроектъ не гони тая целъ, неговата целъ е голѣма. Двата милиона и няколко стотин хиляди декари пожарища, за да бъдатъ залесени и превърнати въ девствени борови и смърчови гори, трябва да има единъ планъ и да се действува масово, а не разпокъсано и безъ система.

Укрѣпяването на пороищата, които сж тоже една грозна опасностъ за нашата страна, трябва да погълне една голѣма частъ отъ този фондъ. Действително за тая целъ се дава малко повече.

Друга нужда, за която трябва да се предвиди голѣма сума отъ тоя фондъ, това е, отводняването и напояването — чисто културни мероприятия въ областта на нашето стопанство. Но за забелѣване е, че за тая нужда е предвидена сравнително малка сума — само 4.400.000 л.

Министъръ Я. Молловъ: Въ разходния бюджетъ сж предвидени повече средства, г. Дилиановъ. Туй е едно специално перо. Всичко, което е могло да се предвиди, е предвидено.

М. Дилиановъ (з): Въ всички случаи фактъ е, че водата отъ день на день нахлува въ нашето земледѣлие не въ благотворенъ смисълъ, да го наводни, а нахлува, за да го разруши, да отнесе чернозема, да отнесе всички онѣзи съоръжения, сж които е свързанъ транспортътъ и т. н. Като е тъй, въ това направление трябва да се подемѣ пай-бърза борба, а тая борба се води само съ много пари. Въ случая мене ми се струва, че сж отдѣлени твърде малко средства за тая целъ.

Минавайки върху бюджетпроекта на фонда за трудовитѣ земледѣлски стопанства, азъ гѣма да кажа друго, освенъ да подчертая казаното отъ преждеговорившия ораторъ, че Дирекцията за трудовитѣ земледѣлски стопанства е временно учреждение въ нашия животъ, че съгласно закона въ две години, тя трябва да ликвидира съ поземелния въпросъ въ смисълъ всичко онуй, което подлежи на отчуждаване, да бъде отчуждено и да бъде раздадено на ония, които иматъ право на оземляване, плюсъ туй, да ревизира всички стари отчуждения, като неправилнитѣ отмѣни. Съгласно закона, въ 6-месеченъ срокъ дирекцията трябва да направи ревизия по станалитѣ отчуждавания, и като така, сега за нея остава да разпредѣли поземелния фондъ, който е образуванъ. Безспорно е, че се натъкваме на най-важния въпросъ — оземляването на бѣжанцитѣ. Споредъ моето мнение, докато дирекцията не

се справи съ оземляването на бѣжанцитѣ, тя едва ли ще може да мисли за оземляване другитѣ малоземелни и безземелни въ страната, защото ти преди всичко не разполага съ достатъченъ фондъ да оземли бѣжанцитѣ, а камо ли да оземли и всички други малоземелни и безземелни въ страната. Дирекцията не разполага съ земи поради тоя, че съ новия законъ за трудовитѣ земледѣлски стопанства, като се увеличи размѣрътъ на земята на частнитѣ стопанства, стана нужда да се повърнатъ много земи и фондытъ обедня. Отъ доклада, който направи г. директорътъ на Дирекцията за трудовитѣ земледѣлски стопанства, се вижда, че за да могатъ да бъдатъ донѣкъде задоволени съ земя бѣжанцитѣ, които идатъ съвсемъ голи отъ гръцко и сръбско у насъ, би трѣбвало да има на разположение 600 хиляди декара работна земя и той предполага, че тая земя действително би могла да се памѣри и да имъ се даде.

Обаче тогава остава другиятъ голѣмъ въпросъ, който г. Ляпчевъ повдигна въ комисията, а вървамъ ще го повдигне и тукъ: въпросътъ за средствата, въпросътъ за кредита, презъ който тази земя да не се остави мъртва въ ръцетѣ на гладнитѣ и голи бѣжанци, а да бъде използвана за производство.

Въ свѣрска съ този въпросъ се слага голѣмиятъ въпросъ за единъ заемъ за нашитѣ бѣжанци. Други държавни победени успѣха да иматъ вече такъвъ заемъ. Дългъ е на правителството да насочи своята политика въ тая посока: въ пай-скоро време да сключи единъ външенъ заемъ за нашитѣ бѣжанци, за да можемъ да имъ дадемъ средства да заживѣятъ човѣшки животъ, защото животътъ, който тѣ водятъ сега, като малугери около земитѣ си, които имъ сж раздадени, не е животъ на хора, тѣ сж живи погребани въ своитѣ селѣща.

Инициативата на Дирекцията за трудовитѣ земледѣлски стопанства да учреди едно селище, за което е анулирала няколко милиона лева, е добра, но тя не може да задоволи грамадната маса бѣжанци, които дойдоха у насъ, прокудени отъ своитѣ огнища родни, напуснали земи работни, плодородни, инвентаръ и всичко друго, и продължаватъ и досега да идватъ презъ тази фатална за тѣхъ порта — Свиленградъ. Тѣй че, би трѣбвало да се иска отъ Дирекцията за трудовитѣ земледѣлски стопанства така да нагоди своята дейностъ, че въ 2-годишния срокъ, въ който тя трябва да ликвидира съ своята дейностъ, да ликвидира и съ бѣжанския въпросъ. Тя има средства за това, но констатира се, че въ нейния бюджетъ се чувствую тоже разпийаване на средства и не се чувствува концентрация на дейността ѝ по най-болния въпросъ — бѣжанския. Отдѣленето за вътрешно заселване би трѣбвало да вземе голѣма частъ отъ персонала, който е прѣснатъ по другитѣ отдѣления, които иматъ чисто административна работа, която може да се изпълнява отъ околийскитѣ комисии, и по този начинъ да се спре вниманието на дирекцията по най-болния въпросъ — задоволяване нуждитѣ на бѣжанцитѣ отъ земи, и заедно съ Министерството на вътрешнитѣ работи да задоволи нуждитѣ имъ отъ кредитъ за строежъ, който за тѣхъ е отъ най-големъ необходимостъ.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представител г. Петко Разсукановъ.

П. Разсукановъ (д ср): Г. г. народни представители! Азъ вземахъ думата не толкова да говоря по бюджетпроекта на фонда за трудовитѣ земледѣлски стопанства, колкото да подкрѣпя мнението на г. д-ръ Руменовъ, че наистина бѣжанскиятъ въпросъ у насъ се разрешава неправилно. Има измѣчване не само на бѣжанцитѣ, има измѣчване и на мѣстното население. Всички ще се съгласите, че животътъ и на ония, въ чийто градъ има бѣжанци, става труденъ. И ако мѣстното население понѣкога реагира, то не е отъ нежелание да има въ града или селото си бѣжанци, не отъ недобри чувства или отъ антипатии къмъ бѣжанцитѣ. Станимака, напр. — казвалъ съмъ ви го и тогава, когато Народното събрание разреши на бѣжанцитѣ въ Станимака кредитъ 500.000 л., за да си довършатъ започнатитѣ здания — е, може-би, прѣвъ по родолюбивото си, по своитѣ приятелски чувства къмъ бѣжанското население. Ние посрещнахме г. д-ръ Руменовъ, който е назначенъ като делегатъ на бѣжанцитѣ, съ едно облекчение, защото смѣтахме, че той ще изнесе всичко онова, което става въ Станимака. Съобщилъ му се всичко онова, което става тамъ, съобщилъ му се фактътъ, че станимакитѣ граждани вѣчъ отъ това, че временно настаняватъ бѣжанцитѣ, доколкото могатъ, но по свой починъ, по своя иници-

циатива сж събрали, повече отъ 200—300 хиляди л. за постройка въ бѣжанския кварталъ на здания за постоянни жилища на бѣжанците. Когато азъ апелирахъ тукъ къмъ народното представителство да помогне и държавата въ строежа на започнатитѣ за бѣжанците здания, то разреши кредитъ 500.000 л. Искамъ да кажа, че станимашкото население не е и не може да бѣде противъ бѣжанците; наопаки, иска да се разреши бѣжанскиятъ въпросъ правилно, като се настанятъ въ Станимака толкова бѣжанци, колкото позволяватъ жилищата въ града и колкото има земя, която може да имъ се даде. Вѣрно е, че настаняването имъ не стана правилно. Въ Станимака трѣбваше да се настанятъ предимно граждани, гюменджени. И азъ въ присъствието на г. д-ръ Руменовъ и на всички комисии тамъ настоявахъ, ако може, да се върнатъ всички ония селяни, които сж настанени неправилно въ Станимака — нищо по-хубаво отъ това да се заселятъ другаде — и да се настанятъ на тѣхно мѣсто гюменджени, които сж живѣли при сѣжитѣ климатически условия, и по начина на обработването почвата и по всичко приличатъ на станимашкитѣ граждани. Това бѣше целта и на всички ония, които доброволно се бѣха нагърбили съ задачата да улеснятъ настаняването на бѣжанците. Никога ние, станимашкитѣ граждани, най-малко азъ, не сме желали да се противопоставяме на настаняването на бѣжанци въ града ни и да искаме да задържимъ, както каза г. д-ръ Руменовъ, 600 къщи за мѣстното население. Далечъ не е била тази мисълъта ми, г. д-ръ Руменовъ.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Не Ви упреквамъ. Прави сте. Вие сте длъжни да се грижите за своитѣ съграждани.

П. Разсухановъ (д. сг): Разбрахъ, че нѣмате намѣрение да ме упрековате.

За да се разреши бѣжанскиятъ въпросъ, непременно трѣбва да се създаде дирекция за настаняване на бѣжанците. Азъ съмъ повдигналъ този въпросъ много пъти. Азъ не съмъ нито отъ Македония, нито отъ Тракия, но като българинъ се интересувамъ отъ този въпросъ и искамъ той да се разреши правилно колкото се може по-скоро. И правителството, и ние всички трѣбва да искаме този въпросъ да бѣде разрешенъ именно по този начинъ, като се учреди една дирекция, която да има грижата за настаняването на бѣжанците, защото, както каза г. д-ръ Руменовъ, въпросътъ за настаняването на бѣжанците досега не е билъ правилно разрешенъ. Не може да се говори даже и за подслоняване на бѣжанците, защото, за да бѣдатъ подслонени, трѣбва да се дадатъ на всички къщи, а ние и къщи не можемъ да имъ намѣримъ, защото въ Станимака има 1.200—1.500 къщи на гърци кандидати-емигранти, които трѣбва да се дадатъ на бѣжанците по договора, но не докождатъ 1.200—1.500, а 2 хиляди бѣжански семейства. Това, което ни се препоръчва — да изселимъ тѣзи, които сж дошли по-рано — не може да стане съ груба сила, а трѣбва да стане съ разбирателство. Но това ще може да стане, когато се учреди, както казахъ, една дирекция, която да се занимава изключително съ настаняване на бѣжанците. Комисиятъ, които сега действуватъ, работятъ тогава, когато иматъ свободно време членоветѣ имъ, които сж чиновници; не имъ се даватъ достатъчно средства, а освенъ това по закона не имъ се дава правото да налагатъ своитѣ решения. Всички овиѣ мѣрки, които сж взети досега по настаняването на бѣжанците, сж палеатива.

За да може да стане нѣщо разумно, нѣщо стабилно, пакъ ще кажа, трѣбва да се учреди една дирекция за настаняването на бѣжанците. И азъ, както г. д-ръ Руменовъ, ходатайствувамъ тази дирекция да бѣде учредена, и, ако е възможно, кредитътъ по параграфа за настаняване на бѣжанците въ фонда за трудовитѣ земеделски стопанства отъ 10.000.000 л. да се увеличи до такъвъ размѣръ, че съ него да може да се покриятъ и разходитѣ по издръжката на една такава дирекция. Вънъ отъ това, както каза преждеговорившиятъ, правителството ще трѣбва да се грижи съ време да сключи единъ заемъ за настаняване на бѣжанците, та по този начинъ въпросътъ за бѣжанците да се разреши ефикасно и окончателно, а не тъй, както е разрешаванъ досега.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Сребрентъ п. Петровъ.

С. п. Петровъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Нека не ви се вижда чудно, че при разглеждане законопроекта за бюджета на фондоветѣ, по-целъ въ него се предвижда единъ фондъ за бѣжанците,

инцидентно се повдигна голѣмиятъ въпросъ за настаняване на бѣжанците. По този въпросъ можемъ да изкажемъ много благодарности къмъ българското правителство и къмъ българския народъ; по сѣщия въпросъ можемъ да адресираме много порицания къмъ българското правителство и къмъ българския народъ за стореното по него. Но ние трѣбва да адресираме чрезъ българския Парламентъ порицания къмъ по-голѣмитѣ отъ българското правителство, къмъ по-силнитѣ отъ българското правителство, къмъ ония, които решаватъ съдбинитѣ на народитѣ, къмъ ония, които направиха народитѣ въ ХХ вѣкъ да се движатъ, да се изселватъ отъ своитѣ родни мѣста, и да се заселватъ по чужди мѣста, както сж правили народитѣ въ срѣднитѣ вѣкове и въ по-старитѣ времена. Недейте много да се разгорещяваме единъ срещу други, недейте и много комплименти да си правимъ. Българскиятъ Парламентъ не трѣбва инцидентно само да се занимава съ въпроса за бѣжанците, а трѣбва да го подемъ сериозно и да го разреши. Защото едно е да съчувствуващъ на бѣжанците, да имъ се притече на помощъ, друго е да не можемъ да задоволимъ нуждитѣ имъ. Иска се мораленъ куражъ да се изповѣда тази истина, която тежи на всички ни, но която най-много трѣбва да тежи на тази Европа и на тѣзи аеропати, които създадоха тази каша, тази аномалия, тази анархия, тѣзи болези, които ние тукъ изпитваме. Тежко е на единъ бѣжанецъ да слуша постоянно да се говори за бѣжанците, тежко е, защото бѣжанците не сж една професия, една класа, а сж хора отъ всички класи, хора почтени, които напускатъ и мило, и драго, и своето, и всичко свое само за единъ националенъ идеалъ, само защото не искатъ да се погърчватъ и да се посърбватъ. Тѣзи хора, на които се сърдятъ заробителитѣ, че напускатъ роднитѣ си мѣста, че не искатъ да се погърчватъ и посърбватъ, тѣзи хора се лишаватъ отъ сѣжитѣ заробители отъ всички материални средства, съ които утре трѣбва да живѣятъ тамъ, където отиватъ. Защото бѣжанците сж лишени отъ своитѣ материални средства, затуй казватъ, че нѣматъ нищо. Мотивитѣ, които ги движатъ, за да идатъ тукъ, това е, за да запазятъ националността си, да запазятъ свещеното си право да бѣдатъ такива, каквито Богъ ги е далъ.

Г. г. народни представители! Тѣзи мои думи свидетелствуватъ само за една горестъ, само за една тъга, само за единъ протестъ противъ ония, които причиняватъ тѣзи болези, които ние изпитваме.

Преждеговорившиятъ изложиха своитѣ гледища, какъ да се разреши практически този въпросъ. И азъ ще кажа, че мѣрките, които се взематъ за настаняване бѣжанците, сж погрѣшни, разбъркани, безсистемни, но даже и да сж идеални тѣзи мѣрки, щомъ България нѣма материални средства, нищо нѣма да стане. А България нѣма материални средства, защото много сж на брой крупнитѣ нужди на царството, които трѣбва да се задоволяватъ. Що не си каже правителството истината предъ Парламента, що не подемъ Парламентътъ този въпросъ, да вземе едно сериозно решение и да се отнесе къмъ тѣзи, които станаха причина да дойдатъ у насъ бѣжанците, не за заемъ, а да теглятъ послѣдствията? Кои сж бѣжанци? Бѣжанци сж македонци, бѣжанци сж тракийци, бѣжанци сж парибродчани, бѣжанци сж добруджанци. Добруджа на бѣше отдѣлно царство, за да сграда нейното население и да бѣга отъ своята земя; Тракия не бѣше отдѣлно царство, за да отговаря предъ великитѣ сили и да се изселва и разгонва нейното население; Македония сжщо не бѣше отдѣлно царство, нито западнитѣ крайща на България, които се дадоха на Сърбия, представляваха отдѣлно царство. Ако Европа има да се разправя съ царство България за сторени отъ него грѣшки, за неговото поведение за постигане на национални идеали, да се разправя съ царство България; да не се разправя съ старци, жени и деца и да ги гоня отъ тѣхнитѣ къщи, колиби, лозя и ниви. Каква отговорностъ иматъ тия хора, за да се лишаватъ отъ всичко, което сж имало? Малката, осакатена, притисната и насилъ задължена България не може да отговори на грамаднитѣ нужди, които иматъ бѣжанците. За какво мълчи още България? Представителитѣ на българския народъ въ Парламента защо мълчатъ и не поставятъ този въпросъ за разрешение? Какви сж тия постоянни приказки за бѣжанците, които на мене звучатъ като подигравка съ стотици хиляди българи бѣжанци, на които като на просияци постоянно гласуваме помощи, които сж принудени постоянно да искатъ, а ние да не имъ даваме, и тукъ помежду си да се дърпаме и да си противоречимъ? Поставете въпроса и го разрешете. Стига

сме се подигравали съ тѣзи нещастни, но достойни българци! (Ржкоплевката отъ сговориститѣ и други народни представители)

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Безспорно е, че болниятъ въпросъ за настаняване на бѣжанцитѣ у насъ още дълго време ще ни гнети. Говореното отъ преждеговорившия, отъ уважаемия нашъ другаръ г. Сребренъ п. Петровъ, е изразъ на една наболѣла душа, но малката Българийка не е въ състояние да върши голѣми работи, да прави голѣми протести, които, може би, резултатъ нѣма да дадатъ. Доколкото моитѣ сведения се простиратъ, постъпки отъ страна на правителството сѫ правени за подобно подпомагане, каквото е направено на Гърция за настаняване на нейнитѣ бѣжанци, т. е. за даване единъ спонсиранъ международенъ заемъ за настаняване и подпомагане на бѣжанцитѣ. И, доколкото мене е известно, Обществото на народитѣ се е занимало съ този въпросъ и го е решило въ благоприятна смисълъ за българското правителство и предполагамъ, че по този случай ще имаме въ скоро време изявления. Не зная дали г. министърътъ е въ състояние сега да ги даде.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Азъ за пръвъ пжтъ чувамъ, че правителството е правило постъпки за заемъ. Моитѣ сведения сѫ други.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Г. министърътъ, ако има сведения, ще ви каже, но азъ, като народенъ представителъ, доколкото знамъ — безспорно подъ резерва, защото не съмъ компетентенъ да правя такива изявления — заявявамъ, . . .

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Въ комисията ставалъ ли е въпросъ?

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Не е ставалъ въпросъ.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Въ вестницитѣ четохме, че е имало предложение да излъже комисията съ решение да се иска заемъ. Има ли подобно нѣщо?

Министъръ Я. Молловъ: Фактъ е, че комисията взема едно решение да поиска отъ правителството да се занимае специално съ бѣжанския въпросъ.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Съ малкитѣ средства, които могатъ да се дадатъ на бѣжанцитѣ отъ разни фондове, нищо не ще допринесе. Туй, което е предвидено въ фонда за трудовитѣ земеделѣски стопанства, то е въ съгласие съ закона за трудовитѣ земеделѣски стопанства, въ който има единъ членъ, който постановява, че бѣжанцитѣ се заселватъ въ специални селища и то при особени кооперативни организации въ тия селища. Ще може да се направятъ нѣколко образцови селища въ България за бѣжанцитѣ, по съ тази малка сума една ще може да се помогне на всички бѣжанци, които идатъ.

Направени сѫ постъпки предъ Министерството на благоустройството, въ нѣкои отъ държавнитѣ стопанства, дето има сгради за живѣене, каквото е „Генишъ-ада“, където има около сто къщи, да се настанятъ бѣжанци, на които държавата да даде авансъ по 2—3 хиляди лева, за да си набавятъ превозни средства, съ които да превозватъ траверситѣ и по този начинъ да изплащатъ следъ 3—4 месеца аванситѣ и да иматъ превознитѣ средства като свои.

Да се задоволятъ всички нуждающи бѣжанци, на които сѫ необходими стотици хиляди декара земя и стотици милиони лева, както каза г. д-ръ Руменовъ, това съ редовнитѣ средства на държавата е абсолютно невъзможно да стане. Или трѣбва единъ международенъ заемъ, или трѣбва да се сключи единъ държавенъ заемъ, или да се гласуватъ въ извънредния бюджетъ стотици милиони лева, които да се поставятъ въ разположение на единъ специаленъ органъ, напр. дирекция за настаняване бѣжанци. Само така може да се направи нѣщо за настаняване на масата бѣжанци, които всѣки день прииждатъ.

Г. г. народни представители! Да се кажатъ тия думи, които се казаха сега, поводъ даде наболѣлата душа на народнитѣ представители, но да се правятъ промѣни въ цифритѣ и текста, мъчно може да стане, защото фондътъ

за трудовитѣ земеделѣски стопанства е твърде малъкъ и знаете откъде се събира този фондъ. Малки промѣни ако се предложатъ въ текста или цифритѣ, може да се приематъ, но повече не може да се направя.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. министърътъ на земеделѣието и държавнитѣ имоти.

Министъръ Я. Молловъ: Г. г. народни представители! Дълга да дамъ нѣкои освѣтления по въпроса за бѣжанцитѣ, понеже нѣкои отъ г. г. народнитѣ представители засегнаха главно него. Въпросътъ за бѣжанцитѣ е боленъ, и още дълго време ще бжде боленъ, за голѣмо съжаление. И нашитѣ усилия, и вапитѣ сж насочени въ посока, да можемъ, тъй да се каже, по-безболезнено да уредимъ този въпросъ. За голѣмо съжаление, средствата, съ които разполагаме, не сѫ достатъчни, за да може радикално и бързо да се разреши този въпросъ.

Какво даваме на бѣжанцитѣ? Даваме земята, съ която разполагаме, даже въпреки протеститѣ на мѣстното население. Ние полагаме усилия да вземемъ заселвателнитѣ пространства, да вземемъ мѣстата отъ изсушенитѣ блата, да вземемъ склоноветѣ, които не сѫ обработени, за да имаме възможностъ да дадемъ малко земя на бѣжанцитѣ, на която тѣ да се заселятъ и да организиратъ своитѣ земеделѣски стопанства.

Обаче голѣмиятъ въпросъ не е тукъ. Ние земи ще дадемъ, но трѣбва да се намѣрятъ средства, за да се организиратъ стопанствата. Какво прави държавата? Вие виждаде, че онова, което държавата може да даде, тя го дава — тя дава отъ тѣзи фондове държавни земи. Отъ сумитѣ, които се получаватъ отъ продажбата на тѣзи земи, 75% се вписватъ въ фонда, за да отидатъ за уреждане стопанствата на бѣжанцитѣ. Нещастieto, обаче, е тамъ, че тѣзи 75% отъ сумитѣ отъ продажбата на земи, дадени на безземелни и малоземелни, ще постъпятъ по-късно и ние въ момента нѣмаме средства, за да ги дадемъ на бѣжанцитѣ за да могатъ да организиратъ своитѣ стопанства. Ние имаме идеята — това е наше и ваше желание — да се организиратъ стопанствата отъ този фондъ земя, да може да бжде заложена срещу единъ заемъ, за да могатъ да се получатъ пари. Но това е само желание; усилия се употребяватъ въ тая посока, обаче не така лесно идатъ средствата, защото тѣзи, които иматъ такива, не идватъ тъй лесно да ги дадатъ. Надѣвамъ се, че въ края на крайщата тѣзи усилия ще се увѣнчатъ съ успѣхъ. Но това ще стане дотолкова, доколкото е възможно при даденитѣ условия. Народната банка, съгласно закона за т. з. с., дава ежегодно една сума отъ 10.000.000 л. Вие, обаче, знаете затрудненото положение на Народната банка, и тя, въпреки желанието си, не може да резервира тѣзи 10.000.000 л., за да ги даде специално за настаняването на бѣжанцитѣ. И г. д-ръ Руменовъ, както и всички господа, сж много прави, когато повдигатъ въпроса за пуждата отъ грамадни средства. Този въпросъ — за настаняването на бѣжанцитѣ — въ края на крайщата може да се разреши благополучно само съ единъ голѣмъ държавенъ заемъ, специално предназначенъ за настаняването на бѣжанцитѣ; инакъ, безъ такъвъ заемъ, това е немислимо и невъзможно. Укори може да хвърляте спрѣмо мене, укори може да хвърляте спрѣмо Дирекцията за т. з. с., укори, ако щете, може да хвърляте спрѣмо администрацията и т. н. Но азъ мога да ви кажа само едно, да ви направя следната декларация: усилия въ тази посока се полагатъ извънредно много; търкания и неприятности има; тѣ може да се дължатъ и на комисиятѣ, ако щете, макаръ че азъ мога да ви кажа, че въ голѣма степенъ се дължатъ и на бѣжанцитѣ, защото трѣбва да се справимъ съ тѣхни желаниа, съ тѣхни капризи, ако щете, и въ такъвъ случай, твърде е естествено е, явяватъ се ексцеси, неприятности и т. н.

Въпросътъ, г-да, е боленъ, но, както ви казахъ, ние полагаме всички усилия, за да можемъ да го разрешимъ. Ако Народното събрание намира, че една специална дирекция за бѣжанцитѣ може да се справи съ въпроса за бѣжанцитѣ, то трѣбва да я създаде. Азъ, обаче, мога да ви кажа следното. Дирекция можемъ да създадемъ, но какъ ще намѣримъ средствата? Тамъ е голѣмиятъ въпросъ. И ако разрешимъ въпроса за средствата, ние можемъ да кажемъ, че сме разрешили цѣлия въпросъ.

Г. Данаиловъ (д. сг): Тамъ сме съгласни — че дирекцията е едно, а средствата сж друго. Защото и днешната Дирекция за т. з. с. може да направя нѣщо.

Министър Я. Моллов: Тъзи сж бележитъ, г-да, които имаше да направи специално за настаняването на бължакитъ.

Нѣколко бележки по онова, което каза г. Дилиановъ.

Г. Дилиановъ каза, че въ перата на фонда „културни мѣроприятия“ по Министерството на земледѣлието и държавнитъ имсти съществува една безсистемностъ. Тази безсистемностъ той я отдаде на обстоятелството, че се следва една система, която по-рано е била прокарана въ сѣщия бюджетъ. Ние следваме бюджета пунктъ по пунктъ и го следваме, понеже сме задължени по закона да дадемъ премии. Тѣй че никаква безсистемностъ нѣма. Вие знаете, че тукъ не еднакъ съмъ говорилъ за съсредоточаването на усилията. И действително, ние ги съсредоточаваме въ разни мѣста, обаче тамъ, където законътъ ни задължава да дадемъ премии, не можемъ да откажемъ — всѣки, който съгласно закона трѣбва да получи известна премия, ние сме длъжни да му я дадемъ. На това, може-би, се дължи впечатлението за безсистемностъ, но пакъ повтарямъ, никаква безсистемностъ нѣма. Това е изключително по постановленията на закона, които сж задължителни за насъ и ние не може освенъ да следваме въ тази посока.

За допълнителното земледѣлско образование. Специално по него г. Дилиановъ се спрѣ надълго и широко. Вие знаете нашитъ усилия въ тази посока. Вие знаете, че миналата година дадохме средства за уреждане на допълнителни земледѣлски училища, а тази година по редовния бюджетъ дадохме една обща сума отъ 30.000.000 л. Тази сума ние нѣма да имаме възможностъ веднага да я използваме; защото сега не разполагаме съ достатъченъ персоналъ, за да можемъ да увеличимъ числото на тѣзи земледѣлски училища, които ще дадатъ възможностъ да дадемъ знание на селската младежъ, която е останала безъ по-широки земледѣлски познания. Въ всѣки случай тази година ние ще можемъ да уредимъ не по-малко отъ 20 земледѣлски училища тамъ, където се закриватъ реални и прогимназии, и по този начинъ ще можемъ да дадемъ на населението познания по селското стопанство.

За екскурзитъ. Миналата година искахме да уредимъ такива. Средства имашме, но това е въпросъ и на валута. Събираха се парични средства, за да се улеснятъ тѣзи екскурзии; средства имаме въ фонда, но въпросътъ не е само за средствата въ фонда, а е въпросъ и за други средства.

За насърчението на кооперативната инициатива. Тази инициатива ние я насърчаваме широко и въ тия размѣри, които ни задължава законътъ. Ние не сме отказвали средства нито на една кооперативна инициатива — стига само населението отъ малко-малко да е ангажираемо свои средства, за да успѣе тази или онази кооперативна инициатива. За насъ е важно, когато и ние даваме средства за насърчение, да видимъ, че и самото население е вложило нѣщо, че и то е поело материаленъ ангажментъ, за да може дадена кооперативна инициатива да успѣе. Сумата, която предвиждаме, може да се вижда малка, но тия утре ще разрасте, понеже кооперативитъ ежегодно предприематъ все нови и нови инициативи. Държавата е длъжна да подпомага, да дава. Това перо ще расте по силата на обстоятелството, че дейността на кооперативитъ все повече и повече се развива.

Фондътъ за водитъ. Съ тѣзи средства, съ които разполагаме, може да направимъ много малко — имаме единъ нищоженъ фондъ отъ 5.000.000 л. Това е капка въ морето. Когато ставаше дума напр. да се отдаде напоиването въ южна България на една американска фирма, смѣташе се, че ще трѣбватъ минимумъ около милиардъ или милиардъ и половина лева. Тѣзи 5.000.000 л. сж нищо. Тѣ сж само за корекции на рѣки, за да можемъ да се запазимъ отъ рѣкитъ, които днесъ правятъ голѣми пакости. Корекцията на рѣки, изсушаването на блата, напоиването изискватъ извънредни средства; тѣ не могатъ да се извършатъ съ редовнитъ бюджетни приходи на държавата. Този фондъ сега е твърде малъкъ, за да може да се извърши нѣщо по-голѣмо. Не че желание липсва, но средствата сж малки, за да може да се предприеме такава голѣма работа. Обаче и въ това отношение направихме миналата година твърде много.

За изложбитъ. Ние дадохме възможностъ на много кооперативни инициативи за изложби, които миналата година и тая пролѣтъ се уреждаха и за които за идущата есенъ е начертанъ планъ. Изложби, разбира се, не бива да се правятъ ежегодно и не можемъ да подполагаме и насърчаваме всѣко капризно желание за уреждане изложби. Ние вървимъ по единъ определенъ планъ и въ

течение на дветъ години подпомагнахме всѣка сериозна инициатива. И самата държава урежда изложби съ огледъ да се постигнатъ резултати за народното ни стопанство.

Популяриятъ земледѣлска литература. Азъ мога да кажа тукъ, че българската частна инициатива въ туй отношение даде твърде много. Имаме една популярна земледѣлска литература сравнително много добра. Нашето население не чете толкова много и туй е, за което може-би трѣбва да се съжалява. Ние имаме една великолепна литература, която се дължи изключително на инициативата на частни лица. Държавата ги е подпомагала и тия средства, които сж предвидени сега, сж достатъчни, за да подполагаме такива инициативи. Нѣма списание, нѣма трудъ въ тази областъ, който да не е насърчаванъ, да не е възнаграденъ. Ние знаемъ, че този специаленъ трудъ се слабо възнаграждава, защото пласментътъ на изданията е нищоженъ и затуй сме се старали да насърчаваме тия инициативи и всички автори.

Бюджетътъ на фондоветъ по Министерството на земледѣлието, като и г. Дилиановъ каза, е сравнително много нарастналъ и ще има тежъва да се развива въ разходната си частъ, за да се предприематъ и извършатъ много и много предприятия. Може да се каже, че до сега сж събирани средства, а отъ сега нататъкъ на насъ предстои да направимъ нѣщо въ областта на земледѣлското образование, въ областта на горското стопанство и въ областта на риболовството. Животътъ е наложило да се събиратъ тия средства, защото не може съ средствата на редовния държавенъ бюджетъ да се предприематъ предприятия, които провеждане изисква редъ години. Тѣмо тсва обстоятелство, че сж събрани средства, ни дава възможностъ да изкараме тѣзи мѣроприятия, които сж започнати. И азъ се надѣвамъ, че ние ще можемъ по-късно да се радваме на резултати и въ областта на земледѣлското образование, и въ областта на укрѣпяване пороищата, и по отношение залесяването. Въ това отношение трѣбва да се работи извънредно много. За водното дѣло, за жалостъ, ние не разполагаме съ достатъчно средства и ще трѣбва, може-би, да се дириятъ такива отъ вънъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представител г. д-ръ Владимиръ Руменовъ.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Азъ ще направя предложение по нѣкои параграфи.

Г. Данаиловъ (д. сг): Сега не гласуваме изцѣло. Щомъ се четатъ съответнитъ параграфи, тогава ще си правите предложенията.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Какво предложение правите, г. докторе?

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Първо, по приходния параграфъ № 9. По чл. 55 отъ закона за трудовитъ земледѣлски стопанства се предвижда, Народната банка всѣка година да дава по 10 милиона лева. Миналата година въ бюджета бѣше предвидена тази сума, но Българската народна банка не даде паритъ на фонда. Следователно, фондътъ има да взема, съгласно закона за трудовитъ земледѣлски стопанства, 10 милиона лева.

М! Донсузовъ (с. д): Да му се завѣри смѣтката!

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Сега трѣбва да се предвиди въ прихода заемъ отъ Народната банка 20 милиона лева. Да се предвидятъ толкова и въ разхода.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: По кой параграфъ?

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): По § 9 — на стр. 32.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Какво предлагате?

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): „Заемъ отъ Българската народна банка“ — вмѣсто 10 милиона, да се предвидятъ 20 милиона лева, т. е. и онова, което миналата година е трѣбовало да бѣде дадено. Това е по закона; не искамъ нищо повече отъ това, което е по закона.

К. Николовъ (д. сг): Работата е, че Народното събрание решава да се даде чрезъ общинитъ кредитъ на коопера-

цинтъ за строежъ, а Народната банка не дава! Кой управлява тогава? Народното събрание гласува, тя не дава!

Нѣкой отъ сговориститѣ: Обяснението е тамъ, че Народното събрание, когато решава, не пита Народната банка дали тя има пари.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Какво друго предложение правите?

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Въ разходния § 2 да си остане стариятъ текстъ. Комисията предлага въ началото да се каже: „За допълнителенъ технически персоналъ“ . . . — думата „технически“ да се изхвърли, защото, както е редактирано сега, действително технически персоналъ ние не можемъ намѣри. Техническиятъ персоналъ го нѣмаме и ще трѣбва да го търсимъ измежду лицата, които сж на служба и получаватъ възнаграждение по други параграфи. Тукъ се касае за агрономи, архитекти и други специалисти отъ дадена областъ, а такива специалисти съ това малко възнаграждение ние нѣма да можемъ да намѣримъ. Затова нека тази дума да се махне. По-добре да намѣримъ техници измежду тия, които сж на служба и които ще бѣдатъ сега по-добре платени при сегашното увеличение на заплатитѣ.

Та предлагамъ думата „технически“, приета отъ комисията, да се изхвърли.

Друго предложение по глава III — общи разходи. § 20 за пѣтнитѣ и дневни пари да остане, както бѣше въ проекта, а именно 2.500.000 л., а не както е сега 500.000 л.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): 2.000.000 л. е, г. Руменовъ; тукъ нѣма промѣна.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): 2.500.000 л. бѣше.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: 2.000.000 л. бѣше и 2.000.000 л. си остава.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): 2.500.000 л. да бѣде. Да ви кажа две думи, защо се искатъ тѣзи пари.

Азъ ви говорихъ, че въпросътъ за земецния фондъ споредъ мене не е още разрешенъ. Ще трѣбва непременно да се работи презъ месецитѣ юлий, августъ и септемврий въ много околии, но не отъ дребни чиновници, които да не могатъ да свършатъ работата, а отъ хора сериозни, хора съ тактъ, съ известно обществено положение, да могатъ въ различнитѣ общини да упражнятъ влияние, за да бѣдатъ открити заграбенитѣ общински и държавни зѣми, каквито действително въ много мѣста има. И за това ще трѣбва презъ месецитѣ юлий, августъ и септемврий въ всичкитѣ тѣзи мѣста, където се предполага, че има такива земи, да отидатъ комисии отъ голѣми хора, да ги откриятъ, за да можемъ на есенъ да приведемъ въ известностъ тѣя земи и да настанимъ на тѣхъ бѣжанци. Затова на дирекцията е потребенъ по-голѣмъ кредитъ за пѣтни и дневни, за да може да праща комисии. Иначе ще се получаватъ такива печални нѣща, които вие знаете и съ които не искамъ да ви забавлявамъ. Напримѣръ единъ случай има. Въ техническия планъ е казано, че въ единъ селото ще се настаниатъ 40—50 бѣжански семейства, а като изпрати дирекцията тамъ бѣжанци, оказа се, че нѣма земи. Въ Свиленградъ ми казаха, че дирекцията праща бѣжанци въ село, ама такова село не съществува и тамъ нѣма никакви земи. Ние, комисията и околийскиятъ началникъ, протестираме, но дирекцията настоява и праща 40 семейства.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Ясно е предложението, г. Руменовъ.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Искамъ примѣри да дамъ. — Нѣкой си дребенъ чиновникъ, пратенъ зимастъ, обиколилъ и донесълъ на дирекцията, че тамъ има мѣсто за заселване на 40—50 семейства. Турили това въ ведомостъта и изпращатъ хора!

Искамъ да кажа, че дирекцията трѣбва да разполага съ кредитъ за пѣтни и дневни, за да изпраща хора да изучаватъ работата дали действително има мѣсто за заселване на бѣжански семейства. Затова предлагамъ кредитътъ да бѣде 2.500.000 л.

Четвърто предложение, 10-тѣ милиона лева, които ще се получаватъ въ повече отъ Народната банка, да се впишатъ и въ § 31, който става § 29 — общи разходи по фонда за трудовитѣ земецѣвски стопанства.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Значи, перото вмѣсто 10, да стане 20 милиона лева?

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Да. После, по § 2 да си остане стариятъ текстъ, както бѣше, за да могатъ да се намѣрятъ хора, сведущи по нѣкои технически въпроси. Както е сега редакцията на този параграфъ, не ще могатъ да се ангажиратъ специалисти по нѣкои работи.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): То е съгласно закона — не можемъ да го измѣнимъ.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Въ новитѣ поселница само за кладенци трѣбватъ много пари, защото тѣзи мѣста на стара България, които сж пусти, не сж пусти затова, че нѣма население, което да ги засели, а защото сж необитаеми безъ известни съоръжения. Тия съоръжения поне отъ малко трѣбва да се направятъ. Значи въ началото редакцията на § 2 да си остане сжната, както си е била.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Г-да! По принципъ не бихъ ималъ нищо противъ — и отъ името на комисията бихъ се съгласилъ — да се увеличи сумата по § 9 — заемътъ отъ Българската народна банка — отъ 10 на 20 милиона лева, като се прибави текстътъ: „включително невзетия за 1924/1925 г.“

По второто предложение, за изхвърлянето на думата „технически“. За да се подбере по-добъръ персоналъ, комисията, когато е разглеждала тоя текстъ, е имала предъ видъ всички съоръжения и е смѣтнала, че това трѣбва така да остане.

Третото предложение. По § 20 кредитътъ тѣй е представенъ въ проекта навремето, така е приетъ и отъ комисията — 2.000.000 л. Ако не стигне този кредитъ, г. Руменовъ, командировки пакъ ще се извършватъ, но разходите ще се изплащатъ по други параграфи, било отъ параграфъ за неподвижни, било по запазенния фондъ или пъкъ ще се предвиди като дългъ.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Добре.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Оттегляте значи предложението си.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): А по § 31, който става 29, трѣбва да се поставятъ 20 милиона лева — вписанитѣ като приходъ отъ невзетия миналата година заемъ отъ Народната банка 10.000.000 л., да се предвидятъ и въ разхода.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Минчо Дилиновъ предлага и г. министърътъ на земецѣвството е съгласенъ да се направи следната поправка въ разходитѣ по бюджетопроекта на фонда „Културни мѣроприятия по земецѣвството, горитѣ и водитѣ“: кредитътъ по § 1, глава I „Земецѣвство и отраслитъ му“ — стр. 26 — помощи на младежи и девичи и пр. — вмѣсто 100.000 л. да бѣде 300.000 л.

Който приематъ тая поправка, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събрашието приема.

Г. д-ръ Руменовъ предлага кредитътъ по приходния § 9 въ бюджетопроекта на фонда за трудовитѣ земецѣвски стопанства, съ добавката, която г. докладчикътъ формулира, . . .

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): „Включително невзетия за 1924/1925 г.“

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: . . . вмѣсто 10 милиона лева да стане 20 милиона лева.

Който приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събрашието приема.

Пакъ предложение отъ г. Руменовъ: въ разходния § 2, глава I „Централно управление“, на сжщия бюджетопроектъ да се премахне думата „технически“. Който приематъ това предложение на г. Руменовъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събрашието не приема.

Пакъ предложение отъ г. Руменовъ: кредитътъ по § 31, който става § 29, вмѣсто 10.000.000 л., да стане 20.000.000 л. Който приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събрашието приема.

Който отъ васъ приематъ бюджетопроектитѣ на фондоветѣ по Министерството на земецѣвството и държавнитѣ имоти, както се докладваха отъ г. докладчика, заедно съ

приетитъ поправки, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. ср): (Чете бюджетопроектитъ на фондоветъ по Министерството на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството — вж. приложение № 69, Т. I)

Въ бюджетопроектитъ на тия фондове комисията не направи никакви промѣни.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които одобряватъ бюджетопроектитъ на фондоветъ по Министерството на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството тѣй, както се докладваха, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. ср): (Чете бюджетопроектитъ на фондоветъ по Министерството на желѣзницитъ, пошитъ и телеграфитъ — Главна дирекция на желѣзницитъ и пристанищата — вж. приложение № 69, Т. I)

Въ разходния § 4 на фонда „Постройка и издържка желѣзничарски жилища, лечебни заведения и други“ се премахва думата „административния“, както и думитъ „и счетоводентъ“, а на края се прибавятъ думитъ: „по таблици, изработени отъ министра на желѣзницитъ“.

Сѣщо и долу въ забележката се премахва думитъ „административния“ и „и счетоводентъ“.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които одобряватъ бюджетопроектитъ на фондоветъ по Министерството на желѣзницитъ, пошитъ и телеграфитъ — Главна дирекция на желѣзницитъ и пристанищата — тѣй, както се докладваха, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Които приематъ чл. 1 отъ законопроекта за бюджета на разнитъ фондове за 1925/1926 финансова година, заедно съ приетитъ поправки и прибавки въ бюджетопроектитъ на разнитъ фондове, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. ср): (Чете чл. 2 — вж. приложение № 69, Т. I)

Комисията прие този членъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 2, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. ср): (Чете чл. 3 — вж. приложение № 69, Т. I)

Комисията прие този членъ безъ измѣнение.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 3, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. ср): (Чете чл. 4 — вж. приложение № 69, Т. I)

Въ буква а на точка II отъ този членъ комисията замѣни цифрата 100 л. — такава за яйца на вагонъ — съ 200 л.; въ буква д на точка IV отъ този членъ комисията замѣни цифрата 50 ст. съ 0'05 л. на килограмъ и буква ж отъ същата точка се зачерква цѣлата.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 4, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. ср): (Чете чл. 5 — вж. приложение № 69, Т. I)

Въ буква з на този членъ комисията зачерква думитъ „или Бургазъ“ и прибави нова буква к съ следната редакция: (Чете) „Построяване сгради за срѣдно девическо земледѣлско-домакинско училище въ Айтосъ — 2.500.000 л., съ които 1.700.000 л., дадени отъ Бургазкия окръженъ съветъ и 800.000 л. отъ фонда „културни мѣроприятия“ при Министерството на земледѣлието и държавнитъ имоти“.

Това, г. г. народни представители, става по силата на чл. 10 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията. Бюджетарната комисия констатира, че както въ редовния бюджетъ, така и въ извънредния бюджетъ, и въ бюджета за разнитъ фондове се предвиждатъ кредити за строежи, за които нѣма специални закони. Това е една погрѣшна практика, заварена отъ миналото. Бюджетар-

ната комисия вземѣ решение да се изтъкне предъ Народното събрание, че тази практика не бива да продължава по-нататкъ, а всѣки строежъ трѣбва да бѣде предшестваанъ отъ специаленъ законъ, въ който да бѣде точно определено какво ще бѣде изразходвано за зданието, което ще се строи, та да се знае отъ народнитъ представители съ какво ще бѣде ангажирана държавата и тогава да се отпуснатъ необходимитъ кредити въ редовния бюджетъ, въ извънредния бюджетъ или въ бюджета за фондоветъ. Защото често пѣти ние отпускаме тукъ кредити, безъ да знаемъ въ края на крайщата съ колко нѣ ангажираме държавата въ дадена постройка. И наистина, има такива случаи, какъвто е напр. случаятъ съ постройката на „Овчата купелъ“, дѣто досега сѣ хвърлени около 30 милиона лева и въ края на крайщата не се постигна никаква цел, а пари ще трѣбватъ още. Чакъ сега, когато сѣ хвърлени тѣзи пари, се вижда, че целта, която сѣ е преследвала, не може да се постигне и че сѣ отишли на вѣтъра голѣма частъ отъ тѣзи изразходвани суми. Това е станало поради липсата на специаленъ законъ, споредъ който предварително трѣбваше да бѣде разрешена постройката на подобно едно грандиозно здание, при който народниятъ представителъ можеше да се справи и съ плановетъ на зданието, и съ източницитъ на водата; да може тогава, като се гласува законътъ за постройката на това здание, възъ основа на този законъ да се отпуснатъ кредити споредъ възможността и споредъ това, което има налице въ държавното съкровище презъ годината. Та смѣтамъ за нужно да изложя това решение на бюджетарната комисия, което да се има предъ видъ отъ сегашнитъ и бъдещи министри, защото занаетъ не би трѣбвало бюджетарната комисия и Народното събрание да гласуватъ кредити за строежи съгласно чл. 10 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията, за които нѣма специаленъ законъ.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. ср): Г. г. народни представители! Когато нѣкой ще чете дневницитъ, ще може да ни направи основателенъ упрекъ, че ние, съзнавайки погрѣшността на една практика, не сме имали куража сами да я поправимъ, а даваме реценти за бѣдаше на други хора, които ще дойдатъ подиръ насъ да законодателствуватъ и да уреждатъ работитъ на тази страна. Азъ не мога да разбера какъ може такава практика да се възприеме отъ Народното събрание. Или ние имаме постановления на закон, които ни задължаватъ да спазваме известенъ редъ при определѣне разходитъ на държавата и тѣ сѣ задължителни и днесъ за насъ, както ще бѣдатъ задължителни и утре, или тѣзи постановления на закона нѣматъ значение и ние, освобождавайки се отъ длъжността да ги спазваме, нѣма ащо да препоръчваме на хората въ бѣдаше да ги спазватъ. Финансовитъ затруднения на страната днесъ сѣ достатъчно голѣми, за да спратъ нашето внимание и върху този въпросъ. Азъ съмъ убеденъ — а това се разбира и отъ обясненията, дадени отъ г. докладчика — че сумитъ, които се посочватъ тукъ, не сѣ реалниятъ изразъ на онова, което действително ще се изразходва за тѣзи постройки, и че проучване на плановетъ и шпатели изчисления на всичко онова, което е нужно за тѣзи постройки, надали е направено.

При такова едно положение, азъ смѣтамъ, че грѣшкитъ, които сѣ ставали досега, ние сега ще ги увеличимъ и съ нищо не ще можемъ да се оправдаемъ предъ бъдещето за тѣзи наши грѣшки и за тѣхното увеличение. Признава се и отъ бюджетарната комисия, — а такова е и постановлението на закона — че ние днесъ трѣбва да се справимъ съ това положение и, следователно, да се запитаме: можемъ ли въ единъ законъ за бюджета да вмѣкнемъ и постановления за постройки, и при това да ги вмѣкнемъ по такъвъ начинъ, по какъвто сѣ вмѣкнати тукъ съ чл. 5, безъ да знаемъ мотивитъ, които налагатъ поотдѣлно всѣка една отъ тѣзи постройки. Безъ да имаме всички онѣзи данни, които могатъ да ни осветлятъ за нуждата отъ тѣзи постройки, и безъ да имаме изложението на изпълнителната властъ за онѣзи причини, които сѣ я заставили да иска тѣзи постройки да се направятъ сега съ тѣзи средства, съ които днесъ разполагатъ фондоветъ? А щомъ ние приемаме и признаваме, че този начинъ, по който се прокаратъ тѣзи постройки сега, не е правиленъ; щомъ и бюджетарната комисия подчертава това — не може да се иска отъ Народното събрание, съзнавайки првотата на мнението на бюджетарната комисия, да мине мълкомъ и да гласува чл. 5 тѣй, както е предгавенъ сега, и по единъ

инцидентен начин да се разрешат всички тѣзи постройките. Упреците, които ще се отправят срещу насъ, народнитѣ представители, за този начинъ на разрешаване постройките, ще бъдатъ голѣми, както това се изтъкна и отъ г. докладчика. Нѣма защо да подчертавамъ азъ това положение, нѣма защо да давамъ повече доводи отъ ония, които даде г. докладчикътъ. Има държавни интереси, които налагатъ сега да бъдемъ внимателни при постройките; има и чиновници пъкъ, които иматъ интересъ днесъ повече постройките да се правятъ. Народното събрание ще трѣбва да провѣрва, да контролира тѣзи работи. А за да може да направи това, нужно е то да бъде осветлявано, тъй както се осветлява по всѣки законопроектъ, съ мотивитѣ на съответния министъръ къмъ законопроекта и съ всички онѣзи осветления, които трѣбва да бъдатъ дадени туку.

Ето защо, азъ смѣтамъ, че ние не можемъ да разрешаваме постройките по такъвъ единъ инцидентенъ начинъ.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Къмъ чл. 5 се прибавя нова буква и съ следната редакция: (Чете) „Построяване сгради за сръбно девическо земеделско-домакинско училище въ Айтосъ — 2.500.000 л., отъ които 1.700.000 л. дадени отъ Бургаския окръженъ съветъ и 800.000 л. отъ фонда „културни мѣроприятия“ при Министерството на земеделството и държавнитѣ имоти“.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ (д. сг): Букви лесно се прибавятъ. Могатъ и други букви да се прибавятъ.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Имайте предъ видъ, че повечето отъ тѣзи кредити, които сж отпуснати, сж за постройките, започнати въ миналото, и сега ние съ тѣзи пунктове къмъ чл. 5 само ги оформяваме. Това става на основание чл. 10 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията. Вѣрно е, че както е поставено въ бюджетпроекта, е пакъ неправилно, че най-правилно щѣше да бъде ако имаше специаленъ законъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. министърътъ на земеделството и държавнитѣ имоти.

Министъръ Я. Молловъ: Г. г. народни представители! Бележката на народния представителъ г. Пждаревъ е умѣтна. Г. председателътъ на бюджетарната комисиия изтъкна това и въ бюджетарната комисиия, но ние и днесъ по този бюджетъ гласувахте кредити за редица постройките — за митници, за електрическа гара, за санаториуми, за постройка на университетски здания и т. н. Нѣщо повече: азъ мога да ви кажа, че нѣма нито единъ бюджетъ на отделно министерство, който да не е гласуванъ по този начинъ. Ами че пѣлятъ бюджетъ на Министерството на благоустройството е гласуванъ по този начинъ и така сж ангажирани кредититѣ за постройките безъ да има единъ специаленъ законопроектъ за тия постройките. Право или не, такава е практиката. Следъ разговоръ съ председателя на бюджетарната комисиия и г. министра на благоустройството, за мене е ясно, че ние строимъ, макаръ да нѣмаме специаленъ законъ за дадени постройките. Чл. 10 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията за насъ е специалниятъ законъ. Иначе всичко трѣбва да пропадне. Азъ, обаче, бѣхъ този, който миналата година внесохъ единъ специаленъ законопроектъ за воднитѣ строежи. И тъкмо заради туй, защото законътъ ме задължаваше, азъ миналата година въ редовния държавенъ бюджетъ внесохъ разходнитѣ пера. Миналата година внесохъ кредити за изсушаване на Карабунарското блато, за корекция на рѣкитѣ: Искъръ, Русенски Ломъ, Стрема и т. н. — това ме задължаваше специалниятъ законъ. За постройките на здания, обаче, специаленъ законъ нѣмаме. Тѣзи постройките сж започнати въ миналото, плановитѣ сж готови, работата е въ ходъ и затова ще трѣбва да се довършатъ. Ако приемете това становище, направете го генерално, общо за всички; защото азъ не разбирамъ да има изключения — както днесъ гласувахте кредити за постройка на санаториуми, университетски здания и пр.

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. министре! Туку се предвиждатъ само кредити, а въ чл. 9 ще гласуваме постройките.

Министъръ Я. Молловъ: Въ чл. 2 гласувахте кредити за университетски постройките. Тамъ е въпросътъ, г. Пждаревъ, че такава практика е усвоена. Ето, по Министерството на финанситѣ има една редица митници.

Н. Пждаревъ (д. сг): Това сж кредити.

Министъръ Я. Молловъ: И тъкмо заради туй е постановлението въ чл. 5, за да знае Народното събрание какво ще се строи. Азъ не зная, дали друго министерство го е направило; азъ, обаче, го направихъ. Общо взето, предвиждатъ се пера въ разходния бюджетъ — такава е практиката. Тѣй че това е фактическото положение.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Който приематъ чл. 5 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете чл. 6 — вж. приложение № 69, Т. I)

Въ текста на този членъ комисията заличи думитѣ „освенъ за заплати на личния съставъ“ и прибави нова алинея съ следното съдържание: (Чете) „Служителитѣ при фондовитѣ иматъ право на сжщото допълнително възнаграждение, каквото се дава на държавнитѣ служители по точка 16 къмъ чл. 1 отъ закона за бюджета на държавата за 1925/1926 финансова година.“

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Който приематъ чл. 6, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете чл. 7 — вж. приложение № 69, Т. I)

Комисиията прие този членъ безъ измѣнение.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Който приематъ чл. 7 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): (Чете чл. 8 — вж. приложение № 69, Т. I)

Комисиията прие този членъ безъ измѣнение.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ (д. сг): Къде ще бъде болницата?

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Въ София.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ (д. сг): Защо не е казано? Трѣбва да бъде точно опредѣлено.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Въ разходния параграфъ е посочено. Ние го приехме.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ (д. сг): То пакъ не отговаря на чл. 10 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): На стр. 20 § 20 гласи: (Чете) „За постройка на една болница, единъ санаториумъ, подкрѣпителни станции и уреждане аптеки — 15.000.000 л.“

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Който приематъ чл. 8, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Бюджетарната комисиия прие новъ чл. 9 съ следния текстъ: (Чете)

„Чл. 9. На основание чл. 10 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията, разрешава се на Министерството на финанситѣ да изразходва отъ фонда „Постройка здания на Министерството на финанситѣ“:

а) за довършване зданието на Софийската митница при гарата — 15.000.000 л.;

б) за довършване митницата въ Куле-чифликъ (Петричко) — 600.000 л.;

в) за довършване митницата въ Логодашъ, Горноджумайско — 300.000 л.;

г) за митнишко здание въ гр. Видинъ — 1.000.000 л.;

д) за митницата при гара Оборище — 2.000.000 л.;

е) за митницата въ с. Фикелъ, Свиленградско — 400.000 л.;

ж) за митницата въ с. Кадаръ, Османпазарско — 400.000 л.;

з) за митницата въ с. Чобанъ-Насуфъ, Кеманларско — 400.000 л.;

и) за митницата въ с. Врешленъ, Русенско — 400.000 л.

Забележка. Тия кредити да се изразходватъ и презъ финансовата 1926/1927 г.“

Г. г. народни представители! Дълга да направя една декларация и тукъ. Къмъ тѣзи кредити, предвидени за постройка на митници отъ Финансовото министерство, бѣше предвиденъ и единъ кредитъ отъ 50.000.000 л. отъ сѣдния фондъ, „Построяване здание на Финансовото министерство“, които да се дадатъ въ заемъ на синдиката „Вжча“, за да може синдикатътъ да работи постройките, които е предприелъ. Въ бюджетарната комисия, обаче, въпроситъ, поставенъ така, доби следното разрешение. Понеже въ бюджета инцидентно не може да се внесе разрешаването на единъ кредитъ, и то въ формата на заемъ отъ известенъ държавенъ фондъ, а за това ще трѣбва специаленъ законъ, гласуванъ отъ Народното събрание, изостави се да се внесе тукъ, но при декларацията на г. финансовия министъръ, че още въ тази сесия ще внесе специаленъ законопроектъ за подпомагане на синдиката „Вжча“ съ известни средства. Дали ще бждатъ 50.000.000 л. или повече, това ще разреши Министерскиятъ съветъ. Та неписването на този кредитъ тукъ отъ бюджетарната комисия да не се смѣта като отказъ отъ пѣйна страна по принципъ, но по форма се сметна, че е правилно и законно ще бжде, ако тая помощъ, този заемъ на „Вжча“ се даде съ специаленъ законъ — пѣщо, съ което и г. министърътъ на финансите се съгласи — съ какъвто законопроектъ въ най-близо време Народното събрание ще бжде сезирано.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Искамъ само да попитамъ тия суми, които се предвиждатъ въ чл. 9, ще стигнатъ ли за постройките, за които се предвиждатъ, или съ само суми, които се даватъ за тази година съ разчетъ, че всѣка година ще се добавятъ нови, докато най-сетне се свършатъ постройките, безъ обаче сега да се знае колко ще струватъ тѣ.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Споредъ изложението на Министерството на финансите, повечето отъ тия кредити сѣ за довършване на постройките, които сѣ започнати. Напр.: Софийската митница е започната, нейнитъ основи сѣ изгари и смѣта се, че съ тая сума ще бжде довършена. Нови митници ще бждатъ построени на гара Оборище и на гара Видинъ. Тѣй че, смѣта се, че това сѣ окончателнитъ кредити, които сѣ достатъчни за довършване на зданията и затуй се предвиждатъ тукъ, като се смѣта, че това е специалниятъ законъ за разрешението на тия постройките на такава сума.

Н. Пждаревъ (д. сг): Не е въпросъ какво се смѣта. Въпросътъ е: има ли проучвания, смѣтки, за да се знае, че такава е сумата, която е нужна.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Въ изложението, което се направи отъ техници въ Финансовото министерство, се казваше, че сѣ достатъчни — не знамъ и не мога да кажа, защото не съмъ техникъ и специалистъ. Наклоненъ съмъ да вѣрвамъ, г. Пждаревъ — това е мое лично убеждение — че нѣма да стигнатъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Данаиловъ.

Г. Данаиловъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ вземамъ думата само да потвърдя и засия декларацията, които се направиха отъ г. докладчика. Онѣзи г. г. народни представители, които присѣдстваха въ заседанията на бюджетарната комисия, знайтъ, че азъ, като председателъ на тази комисия, твърдѣхъ, че бюджетътъ на фондоветъ, както е правенъ досега — а и тази година бюджетътъ е направенъ по образеца на миналогодичния — не може да издържи критика отъ гледище на финансово законодателство, че той ще трѣбва да бжде поправенъ въ смисълъ всички кредити, които се предвиждатъ въ него, така а fait, да бждатъ оправдани въ подробности по всѣко перо. Понеже сме въ срѣдата на юний месецъ и понеже новата финансово година е започнала и частъ отъ паритъ се харчатъ, бюджетарната комисия се видѣ принудена да сметне че не може да се връща назадъ и, макаръ направенитъ разходи да нѣматъ законодателно оправдание, съгласихме се съ такава една съкратена процедура на законодателствование: на основанието чл. 10 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията, да приемемъ този новъ чл. 9 отъ закона за бюджета на фондоветъ. Но и г. г. министритъ, които бѣха тамъ, съзнаваха, че тая практика не

издържа критика и въ бждеще трѣбва да се изостави. Азъ ще се възползувамъ отъ бележитъ, които г. Фаденхехтъ и други направиха по въпроса за парата, които се предвиждатъ за постройките по фонда „Обществени осигуровки“. Трѣбва да знаемъ всинца — и всички сме съ това съзнание — че този фондъ „Обществени осигуровки“ трѣбва да се щади и паритъ по него трѣбва да се харчатъ съ особено голѣмо внимание, защото той е предназначенъ, както знаете, да служи за голѣми социални цели.

Ето защо азъ смѣтамъ, че когато гласуваме този членъ, рано или късно — азъ бихъ настоявалъ да бжде по-скоро — г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда, който, за съжаление, сега отсъствува — увѣренъ съмъ, че изговиятъ колега г. министъръ Молловъ ще му предаде — трѣбва да излѣзе предъ насъ съ единъ определенъ планъ за харченето на сумитъ по този фондъ. Защото, ако санаториумътъ, който се проектира да се строи, изяде два или три пѣти повече средства отъ предвиденитъ — а имаме такива случаи, една захваната постройка изляжда два-три пѣти повече средства, отколкото се предполога — то фондътъ, който е необходимъ за издържане работниците въ нещастни случаи, ще бжде изчерпанъ по такъвъ единъ доста неоправданъ начинъ.

Та, азъ смѣтамъ, че като гласуваме бюджета на фондоветъ, ние оставаме съ убеждението, че всички тия пропуски ще бждатъ поправени часъ по-скоро; особено за постройките по разнитъ фондове г. г. министритъ ще излѣзатъ съ специалнитъ закони да ни покажатъ, че действително за санаториумъ ще се похарчатъ 9 или 12 милиона лева, за други постройките само 10 милиона лева и т. н. По такъвъ начинъ ще се знае какви суми ще се взематъ отъ тия фондове. Ние въ бюджетарната комисия съ голѣма мъка прехме тия кредити, защото другъ изходъ нѣма — времето минаваше и щѣхме да останемъ безъ бюджета на фондоветъ.

Х. Мирски (д): Болницата и санаториумътъ къде ще бждатъ?

Г. Данаиловъ (д. сг): Мисля, че въ София.

Х. Мирски (д): Не е казано къде. Нарушенъ е законътъ за бюджета, отчетността и предприятията.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Който присматъ новия чл. 9 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събрание приема.
Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Р. Василевъ (д. сг): Г-да! Още една декларация отъ името на бюджетарната комисия: да се замоли правителството — това го каза отчасти и г. Молловъ — въ най-скоро време да реализира единъ заемъ, било международенъ, чрезъ Обществото на народитъ, било заемъ по другъ начинъ — за който има отъ нѣкъде подсказване, че можъ да се разреши — за бѣжаницитъ. Безъ единъ такъвъ заемъ въ по-голѣмъ размѣръ, проблемата за бѣжаницитъ въ България не може да се разреши и ние, може-би, ще се натъкнемъ на много по-голѣми неприятности, отколкото досега. (Ржкоплѣскания отъ всички страни)

Х. Христовъ (с. д): Въпросътъ е повдигнатъ и отъ Лигата за правата и свободитъ на гражданина.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. министърътъ на земледѣлието и държавнитъ имоти има една молба къмъ васъ, къмъ която и азъ се присѣдинявамъ. Тя е органическиятъ законопроектъ за земледѣлското образование да мине сега на първо четене безъ разисквания и да се изпрати въ комисията, като при второто четене се даде възможностъ на тѣзи, които желаятъ да говорятъ, да се изкажатъ.

Има думата г. министърътъ на земледѣлието.

Министъръ Я. Молловъ: Г. г. народни представители! Законопроектътъ за земледѣлското образование е въ връзка съ закриването на известни прогимназии и реалки, затова моля да се разгледа сега на първо четене.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Моля г. Чирпанлиевъ да прочете законопроекта за земледѣлското образование.

Н. Пждаревъ (д. сг): Понеже по принципъ никой не е противъ законопроекта, нѣма защо да се дебатира на първо четене.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Понеже законопроектът е доста обгирен, ще моля да се съгласите да се прочете само заглавието му и чл. 1. Които приемат това предложение, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събраниято приема.

Секретарь д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): (Прочита заглавието на законопроекта и чл. 1 отъ него — вж. приложение № 76, Т. I)

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Които приемат по начало законопроекта за земеделското образование и да се прати въ комисията, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събраниято приема.

Ще продължимъ разискванията по второто четене на законопроекта за изменение и допълнение за закона за подобрене на земеделското производство и опазване полските имоти.

Достигнахме до § 48. По него говори г. Пиронковъ и остана да се гласува.

Но преди това бѣше решено текстът на § 45 да бѣде разгледанъ отново отъ комисията, като се иматъ предъ видъ разнитъ предложения, които се направиха.

Моля г. докладчика да докладва решението на комисията по § 45.

Докладчикъ П. Йоловъ (д. сг): Г. г. народни представители! § 45 се обсъди отново отъ комисията тая сутринъ и се прие следниятъ текстъ: (Чете)

„§ 45. Следъ чл. 93 се вписва новъ чл. 94: Внесенитъ въ страната, чрезъ Българската земеделска банка, бензинъ, нефтъ и петролъ, необходими за моторнитъ плугове и трактори, както и внесенитъ изкуствени торове за нуждитъ на земеделското производство, се освобождаватъ отъ вносно мито“. Нататъкъ следва текстът на параграфъ тѣй, както го прочетохъ вчера.

Поправката е, че бензинътъ, нефтътъ и петролътъ, необходими за моторнитъ плугове и тракторитъ, се внасятъ чрезъ Българската земеделска банка. Това се направи, за да не се дава възможност на частни търговци или спекуланти да злоупотрѣбаватъ съ този вносъ.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Пиронковъ! Съгласни ли сте?

А. Пиронковъ (д. сг): Не съмъ съгласенъ, защото Земледѣлската банка ще се обърне на една бакалница. Голѣма частъ отъ вършачкитъ, освенъ това, което овършватъ на своитъ собственици, работятъ и на чисто търговски начала, експлоатиратъ и взематъ печалби, каквито взема всѣки търговецъ. Питамъ азъ тогава, защо трѣбва да се освобождаватъ отъ мито внасянитъ за тѣхъ горивни материили? Ще кажете: това е само за кооперативнитъ. Съ този стремежъ да се подпомагатъ кооперативитъ, дето трѣбва и дѣто не трѣбва, може да се каже смѣло, че не може никой да опредѣли въ колко закони има предвидени известни области за кооперативитъ. Съ това ние докарахме работата до тамъ, че да се образуватъ лѣжекооперации. По-голѣмата частъ отъ вършачкитъ сж съдружнически, защото всѣка вършачка представлява единъ капиталъ отъ 200 до 400 хиляди лева и поради това тя принадлежи на 5—6—10 души. Когато ние прокараме този законъ, тѣ ще направятъ веднага една кооперация — нали е въпросътъ да нѣма мито — или най-после ще напишатъ своитъ семейства и пакъ ще направятъ кооперация — такива работи ставаха по-рано — и ще имате сжщитъ резултати. Вършачката ще служи само 3—4 или 5 дена за овършванетоъ произведенията на тѣзи 5—6 или 10 души, а презъ останалитъ 90—100 дни съ нея ще може да си търгуватъ на общо основание и да взиматъ печалби. Една вършачка — забележете — при добра реколта дава доходъ отъ 60 хиляди до 100 хиляди лева, т. е. най-малко $\frac{1}{4}$ отъ цѣлия капиталъ, вложенъ въ нея. Това е положението.

Х. Силяновъ (д. сг): Губи ли нѣкой отъ това?

А. Пиронковъ (д. сг): Губи държавата.

Х. Силяновъ (д. сг): Важното е да има повече земеделски машини.

А. Пиронковъ (д. сг): Азъ ви казвамъ, че въ северна България има пресичане отъ вършачки: по време на харманъ въ едно село се събиратъ по 100 вършачки и се чудятъ какво да работятъ.

М. Донсузовъ (с. д.): Ти само приказки приказвашъ! (Глъчка)

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Моля, тишина, г-да.

Има думата народниятъ представителъ г. Ради Василевъ.

Р. Василевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Ако ние направихме тая малка поправка, то бѣше само за да се гарантираме, че нѣма да се злоупотрѣбва. Затуй вписахме тая малка добавка: доставката да става чрезъ Земледѣлската банка.

И вчера говорихме, че никакви злоупотрѣбления не могатъ да станатъ съ вършачкитъ на кооперативни сдружения, защото уставътъ на всѣка кооперация се утвърждава отъ Земледѣлската банка и, ако тя е лѣжекооперация, уставътъ и нѣма да се утвърди. Контролътъ е голѣмъ и залова тая опасностъ е избѣгната. Та нали кооперативитъ ще купуватъ вършачки? Дайте да ги поопримъ, да ги насърчимъ въ това отношение.

Та моля да приемете текста така, както се предлага сега отъ комисията. Специаленъ контролъ охранява интереситъ на държавата, за да не ставатъ злоупотрѣбления. Отъ друга страна има и тежки санкции, които добре охраняватъ интереситъ на държавата.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Пани Ивановъ.

П. Ивановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ не мога да разбера защо само на кооперативитъ се дава тази привилегия. Доколкото познавамъ моята околия, отъ която съмъ избранъ — не зная какъ ние познавате вашитъ околии — въ нея има 20 трактори, отъ които само единъ е кооперативенъ. И ако се дава тази привилегия за тракторитъ, азъ не мога да разбера кой ще бѣде този глупецъ, който ще си купи тракторъ безъ вършачка. Ако не днешъ-заднешъ, то следъ година, две, три, или петъ той ще си купи и вършачка.

Й. Марулевъ (д. сг): Ще видите, че въ много околии, където има по 100 трактори, едва ли има две-три вършачки.

П. Ивановъ (д. сг): Азъ зная, че е тѣй, както казвамъ. Всѣки, който даде 150.000 л. за тракторъ, ще си купи и вършачка. Той ще работи съ трактора тогазъ, когато е време за оранъ, а когато з време за вършидба, ще го турни подъ сайвана и ще търси вършачка да вършее.

Азъ не мога да разбера, освенъ това, защо г. Пиронковъ го е страхъ, че държавата щѣла да загуби. Ако ние не позволимъ да може да се внася безъ мито газъ за тия трактори, хората нѣма да ги купуватъ, следователно нѣма да купуватъ и газъ и държавата тогава нѣма да има никаква полза, а ако имъ дадете това право, ние ще загубиме едно мито, а ще спечелите много други работи.

Азъ не мога да разбера страха, че щѣла да става нѣкаква контрабанда или каквото щете го кажете. Нашата държава не може да отива до тамъ, че да се страхува отъ контрабанда, когато се касае за земеделскитъ машини. Казахъ по-рано, че въ нашата околия има 20 трактори, отъ които само единъ е кооперативенъ и единъ на частно лице, останалитъ сж по на двама, трима, четирима и т. п. земеделци. Не зная защо на тѣзи хора да не имъ дадемъ да се ползватъ отъ това право.

А. Пиронковъ (д. сг): Тогава на всѣкиго да дадемъ да се ползува отъ това право!

П. Ивановъ (д. сг): Защо да не дадемъ? Азъ мисля, че на всѣкиго трѣбва да се даде туй право. И не зная защо г. министърътъ и комисията сж погледнали така на въпроса. — Кава ще бѣде загубата за държавата отъ това, като не имъ дадете това право? Тѣ нѣма да купуватъ трактори, нѣма да вършеятъ и нѣма да доставятъ газъ.

Колкото миналата година се ползуваха тракторитъ съ тая привилегия, сега нѣма да се ползватъ. Г. г. народни представители! Само тѣзи, които купиха миналата година трактори, знаятъ какъ се купуватъ земеделски машини. Единъ тракторъ струва 150—200 хиляди лева, които надали ще се намѣри земеделецъ да ги брой — едва $\frac{1}{4}$ отъ тѣхъ ще брой, а на останалитъ $\frac{3}{4}$ ще плаща лихва. До миналата година лихвата бѣше 10%, тази година тя е вече 20% навсѣкъде. И ние, божемъ, ще подпомогнемъ притежате-

литъ на трактори, като имъ дадемъ една привилегия да внасятъ газъ безъ мито! Единъ тракторъ годишно не можъ да изразходва повече отъ 4.000 кгр. газъ, заедно съ вършидбата. Ако не вършее, а само оре, ще изразходва много по-малко газъ, но едва ли ще изкара разноска си. Е, какво имъ даваме сѣга? 4.000 кгр. газъ по 4 л. на килограмъ — 16.000 л., а направете смѣтка съ колко лихва тѣ сж натоварени! Тѣй че ние не ги улесняваме ни най-малко въ сравнение съ миналата година.

Та азъ моля г. министра и г. докладчика да се съгласятъ да не се прави разлика по отношение на тракторитѣ, когато ще се употребяватъ за земледѣлие. За другитѣ работи азъ не казвамъ нищо. Трѣбва да имате предъ видъ едно нѣщо, че тракторитѣ сж най-удобнитѣ, защото вършеятъ съ малки вършачки. Освенъ това, тѣхнитѣ вършачки сж подвижни. Напитѣ селяни насила биватъ накарвани да вършеятъ съ голѣми вършачки — особено беднитѣ земледѣлци — защото голѣмата вършачка вие не можете да я вкарате въ селото, не можете да я закарате отъ харманъ на харманъ и сте принудени да вършеете съ нея на полето, а знаете колко голѣми сж загубитѣ отъ това.

Азъ не мога да разбера защо да не се позволи на земледѣлцитѣ да се ползватъ съ една много малка привилегия.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Данаиловъ.

Г. Данаиловъ (д. ср): Г. г. народни представители! Да изгладимъ недоразумението между насъ, което е явно. Азъ съмъ убеденъ, отъ това, което се говори, че всички сме съгласни, какво трѣбва да се даде едно малко поощрение — азъ го намирамъ, че е твърде малко — на тия по-свѣршени земледѣлски машини, каквито сж тракторитѣ, вършачкитѣ, моторнитѣ плугове и др., които изглежда, могатъ да се настанятъ въ нашата страна. Чрезъ тоя § 45 ние даваме едно улеснение въ тоя смисълъ, че освобождаваме отъ мито маслата и горивнитѣ материали, които ще служатъ за добиване на силата. Ималие една мъжнотия, която се изгъмна вчера — какъ ще се контролира. Тя действително е важна, но азъ мисля, че по принципъ всички сме съгласни, и щомъ сме съгласни, тогава не бива да правимъ разлика между тракторитѣ и вършачкитѣ, дали тѣ сж въ еднолично владѣние или сж въ кооперативно владѣние. Не че съмъ противъ кооперацията, не че въ случая ние ще засегнемъ кооперацията, но не бива да правимъ тази разлика залугъ, защото, както г. Пани Ивановъ ни разясни сега, тракторитѣ може да служи и като моторъ на самата вършачка. Тамъ е смисълътъ. И азъ смѣтамъ, че § 45 трѣбва да получи такава редакция, щото за всички земледѣлски машини, които иматъ нужда отъ бензинъ, газъ, смазочни и други материали за двигателна сила, да се даде привилегия безъ мито да се доставятъ тия материали. Този е първиятъ въпросъ и мисля, че всички ще се съгласите.

Вториятъ въпросъ е: какъ ще се постигне контролтътъ? Комисията се е занимавала съ този въпросъ и казва, че най-лесно е доставката да се извършва чрезъ Българската земледѣлска банка. Действително, тая мѣрка е една крачка напредъ, но азъ бихъ предложилъ, като се казва, че материалитѣ ще се доставятъ чрезъ Българската земледѣлска банка, да се каже „и подъ нейнъ контролъ“.

А. Пиронковъ (д. ср): Въ правилника ще се каже.

Г. Данаиловъ (д. ср): Въ закона трѣбва да се каже, за да бѣде ефикасенъ контролтътъ. — Или, ако щете, може да се каже: „Внесенитѣ въ страната чрезъ Българската земледѣлска банка и раздавани подъ контрола на Министерството на земледѣлието“, отъ респективния неговъ органъ, агрономътъ или другъ — това ще се опредѣли въ единъ правилникъ. Азъ смѣтамъ, че докато се приложи този законъ, техниката ще открие бензинометри, които, като се поставятъ на всѣки моторъ и се заключатъ, ще опредѣлятъ колко бензинъ е изразходванъ.

Министъръ Я. Молловъ: Това се знае, г. Данаиловъ.

Г. Данаиловъ (д. ср): Ето защо азъ смѣтамъ, че трѣбва да приемемъ този параграфъ, заедно съ прибавката за контрола по отношение доставката на всички тия материали.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стефанъ Бояджиевъ.

С. Бояджиевъ (д. ср): Г. г. народни представители! Азъ съмъ напълно съгласенъ съ предложението на г. Данаилова, защото целта е да се приложатъ повече земледѣлски машини въ нашето земледѣлско производство, безразлично дали сж обществени или частни. Нека създадемъ конкуренция между кооперативнитѣ и частни машини въ земледѣлското производство. По този начинъ ще допринесемъ повече за земледѣлското производство. Ние у насъ нѣмаме каква стопанства, на които да сж необходими само за тѣхнитѣ нужди земледѣлски машини, а винаги у насъ машинитѣ било на кооперации или на частни лица се използватъ изобщо въ земледѣлското производство. Така че въ случая ние трѣбва напълно да се съгласимъ да дадемъ тия привилегии при доставането на горивнитѣ материали за всички земледѣлски машини, били тѣ трактори, били тѣ моторни плугове, били тѣ вършачки на частни лица или обществени организации.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Черневъ.

И. Черневъ (з): Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че въпросътъ е действително доста важенъ. Не е вѣрно твърдението на господина тямъ (Сочи А. Пиронковъ), какво печалбитѣ ще бѣдатъ голъва грамади, че веднага ще може да се амортизира единъ капиталъ отъ 400.000 л., който се влага въ една вършачка. Самиятъ той каза, че една вършачка ще изкара годишно около 100 хиляди лева. Ако направите една обикновена смѣтка, ще видите, че когато е вложенъ капиталъ 400.000 л. въ една вършачка и се получаватъ само 100.000 л. доходъ, като работи тя само единъ месецъ презъ годината, туй не е голѣма печалба.

Азъ смѣтамъ, че трѣбва да се поопри нашето машинно земледѣлско производство до такава степенъ, че да можемъ да събранимъ въ една седмица или въ 15 дена най-много реколтата въ цѣлата страна, за да не се излага на гниене или на дѣждове, особено тая година, която изглежда, че ще бѣде доста дѣждовна. И азъ ви увѣрявамъ, че ако ние имаме едно машинно земледѣлско производство въ нашата страна, щѣхме да запазимъ нашата реколта най-малко съ 30%, а както вървятъ дѣждоветѣ, ние рискуваме да имаме повредени храни най-малко 30%, защото тѣ ще започнатъ на самитѣ снопове да нжкнатъ. Залугъ азъ мисля, че е наложително едно улеснение на вноса на всички земледѣлски машини и трактори въ смисълъ тѣ да иматъ право на безмитенъ вносъ. Защото, вѣрно е, бѣдшето е на вършачкитѣ, но не съ парни локомотиви, каквито сж старата система вършачки, каквито бѣха досега у насъ, а бѣдшето е на вършачкитѣ съ обикновенитѣ газолинни или съ минерални масла мотори, които ще бѣдатъ използвани най-напредъ като трактори, а презъ зимния сезонъ ще бѣдатъ използвани като малки воденици по селата които развиватъ енергия 10—20 конски сили и ще може да се обслужва съ тѣхъ на нѣколко наши стопанства, а следъ туй, презъ лѣтния сезонъ, тѣ пакъ ще работятъ на харманитѣ.

Ето защо е необходимо горивнитѣ и смазочни материали за този видъ машини да бѣдатъ освободени отъ вносно мито. Щомъ като имаме единъ контролъ, защо да не дадемъ тия привилегии и за земледѣлскитѣ машини, когато ги даваме за всички двигатели въ индустрията, за която въобще сжществуватъ значително много привилегии? Азъ мисля, че трѣбва да се възприеме разширението на правото за безмитенъ вносъ на минерални масла необходими за всичкитѣ земледѣлски машини.

Контролтътъ, който се упражнява чрезъ Земледѣлската банка, е достатъчно сигуренъ, но азъ моля да се упомене въ законопроекта, този контролъ да става и чрезъ земледѣлскитѣ катедри, които, смѣтамъ, ще упражняватъ по-сериозенъ контролъ, отколкото Земледѣлската банка, защото последната нѣма съответнитѣ органи, които да контролиратъ другъ, освенъ смѣткитѣ, и тя нѣма възможностъ да упражнява тоя контролъ. Освенъ кооперациятѣ, при които има контролборци, за да контролиратъ, повече отъ това не е възможно да контролира Земледѣлската банка. При агрономическитѣ катедри има технически лица, които могатъ да правятъ необходимитѣ изчисления.

Поддържамъ мнението на г. Данаилова.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Атанасъ Минковъ.

А. К. Минковъ (р): Г. г. народни представители! Азъ се присъединявамъ къмъ мнението, което изказа г. Бояджиевъ относително освобождаването отъ вносно мито горивнитъ и смазочнитъ материали за моторнитъ вършачки, които сж една необходимостъ за нашата страна и които играятъ голъма роля за навременното събиране на реколтата, което е пъкъ отъ голъмо значение за самитъ земледълци, понеже тѣ ще могатъ, не само навреме да продадатъ, ако иматъ нужда отъ пари, своитъ произведения и на по-износна цена, но ще могатъ и да спестятъ една голъма частъ отъ разходитъ, отъ разхищенията, които обикновено сега ставатъ, когато произведенията се оставятъ по-дълго време на полето. Но азъ смѣтамъ, че чрезъ една привилегия въ такъвъ смисълъ, както г. Бояджиевъ иска, да се даде тя на всички моторни вършачки, не може да стане това, защото въ такъвъ случай ще дадемъ възможностъ на притежателитъ на частни складове за моторни вършачки да използватъ тая привилегия, която нѣма да бжде малка. Тѣ ще могатъ да конкурриратъ отдѣлнитъ частни лица, земледълци или групи отъ по нѣколко земледълци, които сж притежатели на таква вършачка. Има такава опасностъ.

С. Бояджиевъ (д. ст): Нѣма такава опасностъ.

А. К. Минковъ (р): И сега, при невъзможността на нашето земледѣлско стопанство да се снабдява съ нови вършачки, явили сж се групи отъ частни лица, или механици, или търговци, които експлоатиратъ съ стари вършачки. Трѣбва да ви кажа, че нашиятъ край е единъ отъ крайшата, въ които използването на вършачкитъ става въ най-голѣмъ размѣръ, не, разбира се, въ такъвъ смисълъ, както каза г. Пиронковъ — защото азъ не знамъ, дали има нѣкъде село, въ което да има 100 вършачки — но въ всѣки случай и въ най-малкото наше село има по 5—6 вършачки, които безумно се конкурриратъ, отъ което селянитъ сж се разорили. Нашата целъ трѣбва да бжде, щото ние да настѣрчимъ преминаването на тоя важенъ инвентаръ на земледѣлското стопанство въ рѣцетъ на земледѣлцитъ-стопани, и ако ще трѣбва да фаворизираме съ известна привилегия притежателитъ на моторни вършачки, то ние ще трѣбва да фаворизираме само тия притежатели на таква вършачка, които сж земледѣлци. По тоя начинъ ние ще принудимъ притежателитъ на тия машини, които сега представляватъ единъ инвентаръ доста скъпи и мѣчно се внасятъ въ страната, поради липса на чужда валута, да ги продаватъ на по-износни условия на земледѣлцитъ. Това, разбира се, ще стане заради това, защото единъ земледѣлецъ, който притежава една такава моторна вършачка, поради привилегията, съ която се ползува, за да може да има по-евтини смазочни и горивни материали, ще може винаги да конкуррира по-лесно частнитъ фирми, които се явяватъ сега на пазара и реализиратъ голѣми печалби за смѣтка на земледѣлското стопанство.

Ето защо, азъ предлагамъ тая привилегия да се простре не само върху кооперативнитъ и държавни вършачки, но сжко така да се разпростре и върху вършачкитъ на всички стопани, които се занимаватъ съ земледѣлие. Затова азъ смѣтамъ, че тая алинея трѣбва да се измѣни така: „Отъ слѣщото мито се освобождаватъ и горивнитъ и смазочни материали за моторнитъ вършачки, принадлежащи на земледѣлско стопанство“. Това смѣтамъ, че е и въ намѣренето на самата комисия. Иначе, г-да, азъ ви увѣрявамъ — азъ съмъ запознатъ съ тоя въпросъ много хубаво и знамъ, че има мнозина хора, които сж си създали по този начинъ колосални богатства въ нашия край и въ Ломска околия — че всички фирми ше се възползуватъ отъ тая привилегия, като ше образуватъ даже лъжливи кооперации — това да си го знаете — и ше реализиратъ, за смѣтка на земледѣлското стопанство, голѣми печалби. А нашата задача е да накараме и селянитъ да се снабдятъ съ такъвъ инвентаръ. Преди войната това бѣше лесно, а сега е мѣчно. Сега не можете да доставяте земледѣлски машини на таква износни условия, на каквито преди войната ги доставяха Шадекеръ, Кейсъ и други фирми. Сега условията за доставяне на таква машини сж тежки. Фирмитъ гледатъ да се гарантиратъ и затова свързватъ земледѣлцитъ съ много тежки условия, които често пъти сж съсипателни за дребнитъ стопани, които, за да устоятъ на задълженията си, често пъти сж принудени да продаватъ нивитъ си. Ето защо, ако ше трѣбва да създаваме привилегия, ще трѣбва да я създадемъ за земледѣлското стопанство, за селянина или за група отъ селяни, които иматъ таква вършачка. Така, както е редактиранъ настоящиятъ членъ, излиза, че никой

нѣма да се ползува отъ тази привилегия. Моторна вършачка може да бжде притежавана лично, отъ единъ богатъ селянинъ, или пъкъ 10—15 селяни да се събератъ, за да използватъ една такава вършачка. Кооперативни моторни вършачки, доколкото знамъ азъ, въ България нѣмаме. Направиха се опити за образуването на таква дружество, но тѣ фалираха, не се постигна съгласие, заради туй, защото не могатъ да издържатъ конкуренцията; кооперативниятъ механизъмъ е много сложенъ, и докато тѣ се нагласятъ къде да турятъ вършачката, какъ да наредятъ използването ѝ, времето минава и тѣ не могатъ да реализиратъ печалба.

Така измѣненъ тоя текстъ, както азъ предлагамъ, дава възможностъ да се ползуватъ отъ привилегиятъ и обществениотъ стопанства: скотовѣднитъ фондове, стопанствата на училищнитъ и църковни настоятелства, както и на общинитъ, които, разбира се, сжко така трѣбва да бждатъ насърчавани. Има общини въ България, които се мѣчатъ да използватъ своитъ мери по единъ най-рационаленъ начинъ, некалъ да създадатъ едно модерно земледѣлие, което да дава по-голѣмъ доходъ, и, отъ друга страна, да дадатъ примѣръ на българскитъ граждани и селяни какъ се стопанисва. Естествено е, че ние трѣбва да насърчимъ тия стопанства, но тѣ, както е редактиранъ този членъ, ние даваме тая привилегия само на държавнитъ стопанства, само тѣ ше се ползуватъ отъ нея. При повата редакция, обаче, която азъ предлагамъ, ше се ползуватъ всички стопанства.

Освенъ това, въ тоя параграфъ има една чафталогия, едно повторение. Въ втората му алинея се казва, че горивнитъ материали, необходими за моторнитъ вършачки на кооперативнитъ сдружавания и държавнитъ стопанства, се освобождаватъ отъ вносно мито. И по текста на комисията, и по тоя текстъ, който азъ смѣтамъ, че трѣбва да остане, тази алинея е ненужна, защото, когато въ първата алинея се казва, че тия материали, които се употребяватъ въ земледѣлско производство, се освобождаватъ отъ вносно мито, то значи, че всички стопанства безъ разлика, дали сж държавни или други, се ползуватъ отъ тая привилегия. Азъ смѣтамъ, че трѣбва да се изхвърли тази алинея, защото е излишна.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. докладчикитъ.

Докладчикъ П. Йоловъ (д. ст): Г. г. народни представители! Тукъ се повдигнаха нѣколко въпроса, по които се разисква, които сж твърде съществени, и затова трѣбва единъ по единъ да ги разгледаме.

Първиятъ въпросъ, който изникна, е въпросътъ за контрола, който трѣбва да се упражнява при внасянето на тия материали, за да не ставатъ злоупотребления. Тая сутринъ комисията прие вносътъ на тия материали да става чрезъ Земледѣлската банка, като смѣта, че по тоя начинъ се премахва всѣкаква спекулация. Но заедно съ това г. Данайловъ предложи, раздаването на тия материали да става подъ известенъ контролъ; и въпросътъ бѣше, дали да се остави този контролъ на Земледѣлската банка или на Министерството на земледѣлието, респективно — на неговитъ органи. Отъ разискванията долавямъ, че общото мнение е, какво Земледѣлската банка сама не може да упражнява тоя контролъ. Отъ друга страна, Земледѣлската банка е подчинена на Министерството на земледѣлието и, следователно, ако раздаването на материалитъ се остави подъ контрола на Министерството на земледѣлието, въ тоя случай ше имаме единъ по-широкъ кръгъ хора, които ше упражняватъ тоя контролъ — и отъ Земледѣлската банка, и отъ Министерството на земледѣлието. И азъ смѣтамъ, че първата алинея на този членъ може да се формулира въ такъвъ смисълъ: „Внесенитъ въ страната чрезъ Българската земледѣлска банка и раздавани подъ контрола на Министерството на земледѣлието и държавнитъ имоти бензинъ, нафтъ, петролъ...“ и т. н. да следва алинеята, както е предложена отъ комисията. Азъ моля тая алинея да се приеме така.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Прочетете какъ става цѣлиятъ членъ.

Докладчикъ П. Йоловъ (д. ст): Ще дамъ едно обяснение по втората алинея и тогава ше прочета цѣлия членъ, както искамъ да се приеме.

Вториятъ въпросъ е, на кои стопани, на кои хора, на кои граждани да се даде тая привилегия: дали да се даде само на земледѣлскитъ стопани, дали да се даде само на кооперативнитъ сдружавания, или пъкъ да се даде на

всички, които желаят да работят в тая област, да бъдат полезни на себе си и на българските земледълци?

Що се отнася до моторните плугове и до тракторите в тоя член не се прави никакво ограничение. И отдълнитъ стопани, и кооперативните сдружения, и търговците могат да купуват и да притежават моторни плугове и трактори, да бъдат съгъхъ въ услуга на земледълското население и да се ползват от привилегиата. Къто се дава въ алинея първа на този членъ.

Сега се повдига въпросъ, дали привилегиата — освобождаване отъ мито горивните и смазочни материяли — която даваме въ втората алинея на този членъ на държавните стопанства и на кооперативните сдружения, трѣбва да се даде, както иска уважаемиятъ народенъ представител г. Пани Ивановъ, и на отдълнитъ стопани, които сжко така искатъ да си служатъ съ такива вършачки? Ние трѣбва да знаемъ, че когато се говори за моторенъ плугъ и тракторъ, е едно, а когато се говори за вършачка — е друго. Моторните вършачки иматъ едни преимущества, а парните вършачки иматъ други преимущества. При това положение, въ което се намиратъ сега, преимуществата на моторните вършачки се балансиратъ съ преимуществата на парните вършачки. Парната вършачка не употребява скъпъ горивенъ материалъ, а си служи съ сламата, която земледѣлецътъ малко употребява, и поради това тя има известна конкурентоспособностъ. Моторната вършачка, обаче, има друго преимущество: тя може да отива въ двороветъ; тя е по-безопасна, не причинява пожари, и затуй нея я приематъ въ нѣкои села да вършѣ въ двороветъ, и по тоя начинъ за нея се съзлага повече работа. Но ако сега приемемъ да освободимъ отъ мито внасяните горивни материяли за всички моторни вършачки, ние ще поставимъ въ извънредно не благоприятно положение всички ония стопани и кооперативни сдружения, които сж имали грижата въ по-предшния време, като пионери на земледѣлския напредѣкъ и като хора, които желаятъ да въведатъ машината въ своето стопанство, да си доставятъ парни вършачки; тѣ не ще могатъ да ги използватъ.

Въ сжщото време ние ще причинимъ загуби и на цѣлъ редъ кооперативни сдружения, които иматъ парни вършачки.

С. Бояджиевъ (д. ст): Трѣбва да гледаме преди всичко интереситъ на земледѣлието.

Докладчикъ П. Йоловъ (д. ст): Интереситъ на земледѣлието изискватъ да не убиваме хората, които по-рано сж били пионери на земледѣлския напредѣкъ.

Азъ смѣтамъ, че това, което иска г. Пани Ивановъ, не можемъ да го приемемъ. Предложението на г. Пани Ивановъ, поддържано отъ г. Минковъ, е: тая привилегиа да се даде и на дребнитъ стопани, притежатели на вършачки. Азъ смѣтамъ, г-да, че когато се дава привилегиа на кооперативните сдружения, въ това се влага известенъ смисълъ. Ние смѣтаме, че земледѣлската кооперация е, чрезъ която се действува въ по-широкъ мащабъ и най-добре за подобрене на земледѣлието, за подобрене положението на българския земледѣлецъ и за създаване по-голямъ напредѣкъ въ нашето земледѣлско стопанство.

Та азъ ви моля, г. г. народни представители, да съгласите, новиятъ чл. 94 да бъде приетъ така, както сега ще го прочета: (Чете)

„Внесенитъ въ страната чрезъ Българската земледѣлска банка и раздавани подъ контрола на Министерството на земледѣлието и държавните имоти бензинъ, нефтъ и петролъ, необходими за моторните плугове и трактори, както и внесенитъ изкуствени торове за нуждитъ на земледѣлието, се освобождаватъ отъ мито.

„Отъ сжщото мито се освобождаватъ и горивните и смазочни материяли за моторните вършачки на“ — тукъ притурямъ една дума, за да бъде по-ясно — „земледѣлскитъ кооперативни сдружения и държавните стопанства.

„Вносътъ на изкуственитъ торове става подъ контрола на Министерството на земледѣлието и държавните имоти.

„Условията за безмитния вносъ на горнитъ материяли се опредѣлятъ отъ Министерството на земледѣлието и държавните имоти съ специаленъ правилникъ или наредба.

„Внесенитъ материяли се употребяватъ изключително за опредѣленитъ цели.“

Въ втората алинея на текста на комисията нѣма думата „земледѣлски“ предъ „кооперативни сдружения“. За да не се образуватъ специално за да използва-

ватъ тая привилегиа кооперативни отдѣлни предприемачи или хора, които никога не сж се занимавали съ земледѣлие, поставямъ въ втората алинея на тоя членъ думата „земледѣлски“ предъ „кооперативни сдружения“.

Последната алинея отъ текста на комисията — „Горивните материяли, необходими за държавните земледѣлски стопанства, се освобождаватъ отъ вносно мито“ — макаръ да уяснява изложеното въ втората, третата и последващите алинеи, понеже съдържа известно повторение и не се отнася до всичко онова, което се говори въ първата алинея, азъ смѣтамъ, че е умѣстно да се изхвърли. Моля да се приеме членътъ тѣй, както го прочетохъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г-да! Моля да имате предъ видъ, че текстътъ на чл. 94, който се прочете отъ докладчика е пакъ отъ комисията и, който ще предлага нѣкоя поправка, да има предъ видъ новия текстъ.

А. Сталийски (д. ст): Въ сжщностъ, той е стариятъ, нѣма никаква разлика.

А. Н. Минковъ (р): Г-да! По алинея втора азъ направихъ вече предложение въ смисълъ, че се освобождаватъ отъ мито „и горивните и смазочни материяли за моторните вършачки на земледѣлскитъ кооперативни сдружения и държавните стопанства“ — само на земледѣлскитъ.

Направихъ сжко така предложение да се изхвърли последната алинея, като ненужна. Трѣбва да спазваме известна етика при законодателствуването.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представител г. Димо Кьорчевъ.

Д. Кьорчевъ (н. л): Г. г. народни представители! Азъ се противопоставямъ на предложението, което прави г. докладчикътъ по първата алинея на новия чл. 94 — доставянето на материалитъ, които служатъ за движение на вършачкитъ, да става подъ контрола на Земледѣлската банка. Защо? Законодателството, което правимъ въ Народното събрание така набързо, често пъти не обхваща само областта на закона, който се разглежда, но обхваща и други области. Когато финасовиятъ министъръ прави своя приходенъ бюджетъ, той има предъ видъ на първо мѣсто данъцитъ. Вие искате да поставите доставката и разходването на всичките тия горивни вещества за вършачки и пр. подъ контрола на Земледѣлската банка — така, както сега става съ синия камъкъ; този артикулъ се внася у насъ вече не отъ търговци, а отъ Земледѣлската банка.

Нѣкой отъ сговориститъ: И отъ търговци.

Д. Кьорчевъ (н. л): Но той вече не е обикновенъ търговски артикулъ, защото банката го доставя на лозаритъ.

М. Донсузовъ (с. д): Да, сега конкуриратъ, но не и по-рано.

Д. Кьорчевъ (н. л): Азъ искамъ да питамъ правителството, което всѣки денъ плаче за данъци, увеличава ги и ги взема обикновено отъ търговцитъ — отъ ония, които търсятъ печалби — тия търговци, които иматъ тия материяли и ще ги продаватъ, какъ ще ги внасятъ: съ мито или безъ мито? Азъ бихъ желалъ да ги внасятъ безъ мито, за да се улесни нашиятъ селянинъ, да може да работи по-евтино съ вършачката, неговиятъ продуктъ да му струва по-евтино, и да може да спечели отъ това. Ако вносътъ на тия материяли става безъ мито, търговцитъ ще спечелятъ, защото ще има повече покупки; тогава очевидно всѣки ще прибѣгва до вършачката, защото нейното използване става по-евтино. Защо игнорирате търговцитъ, защо веднага имъ вземате работата отъ ръцетъ и поставите цѣлата служба подъ режима на Земледѣлската банка, за която тукъ, въ Събранието, се говори, че нито има възможностъ да контролира, нито пъкъ има достатъчно средства навреме да задоволи нуждата — както тя често пъти закъснява съ доставката на синия камъкъ и пр.? Защо на тая частна инициатива вие отново спирате възможността да се развива? Искате данъци, искате тия данъци да се увеличаватъ, а всрѣгъ правите законодателство по другъ ресоръ, което спира възможността на хората, които даватъ данъци, да работятъ и да печелятъ! Азъ не съмъ съгласенъ съ този текстъ, който предлага г. докладчикътъ — Земледѣлската банка да упражнява

този контрол. Недейте намѣсва Земледѣлската банка. Недейте се боя от това, че могат да стават злоупотреби. Ако има нѣщо най-печално въ нашия бюджетъ, то е, че голѣма част отъ разходите отиватъ за чиновници, които контролиратъ другитѣ чиновници. Това нѣщо не трѣбва да продължава. Недейте отнема възможността на търговцитѣ, отъ които се събиратъ данъци, да упражняватъ занятието си. Какво ще ги правите тия хора, какво ще правите тѣхнитѣ складове?

Азъ моля да не се правятъ така леко тѣзи грѣшки, само отъ желание да се угоди на добритѣ чувства отъ политическа сантименталностъ, да се послужи на податната, да се помогне на земледѣлца.

Моля г. докладчика да отговори на всичко това, което казахъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г-да! Часттъ е 20. Разискванията, очевидно, ще продължатъ, а Събранието не може да вземе много скоро решение. Нека г. докладчикътъ напише текста на чл. 94, за да бжде ясенъ на самото Събрание.

Моля да се съгласите съ следния дневенъ редъ за утре:

- Трето четене законопроектитѣ:
1. За разширение на желѣзнопътната мрежа и на пристанищата;
 2. За бюджета на разнитѣ фондове за 1925/1926 финансова година;
 3. Докладъ на прощетарната комисия.
- Първо четене законопроектитѣ:
4. За измѣнение и допълнение на закона за разрешение на Бургазката градска община да сключи заемъ;
 5. За пенсиятъ на духовнитѣ лица, служещи по ведомството на българската православна църква;
 6. За разпродаване на доставенитѣ отъ държавата храни;
 7. Второ четене законопроекта за допълнение на чл. 13 отъ закона за облекчение жилищните нужди;
 8. Първо четене законопроекта за извършване на водопровода Рила—София;

Второ четене законопроектитѣ:

9. За измѣнение и допълнение на закона за подобрене земледѣлското производство и опазване на полскитѣ имоти — продължение разискванията;
10. За измѣнение забележката къмъ чл. 72 отъ закона за воднитѣ синдикати;
11. За адвокатитѣ;
12. За устройството на сѣдилищата;

Първо четене законопроектитѣ:

13. За измѣнение нѣкои наказания отъ наказателния законъ;
14. За прибавяне нова алинея къмъ чл. 5 отъ закона за борба противъ епидемитѣ: петнистѣ тифъ, холера и чума;
15. За измѣнение на закона за увеличители въ десеторенъ размѣръ наема на имоти на обществени учреждения;
16. За въздухоплаването;
17. За окръжнитѣ съвети.

Д-ръ В. Руменовъ (д. ст.): Моля точка 14 — за прибавяне нова алинея къмъ чл. 5 отъ закона за борба противъ епидемитѣ: петнистѣ тифъ, холера и чума — да стане първа точка следъ законопроектитѣ, които сж постарани на трето четене, за да може да мине по-скоро.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Ще се постави като пета точка следъ законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за разрешаване на Бургазката градска община да сключи заемъ.

Д-ръ В. Руменовъ (д. ст.): Добре.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ предложениия дневенъ редъ, заедно съ направената отъ г. д-ръ Руменовъ поправка, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

(Затворено въ 20 ч. 5 м.)

Подпредседателъ: **Д-ръ Б. ВАЗОВЪ**

Секретаръ: **Г. МИТОВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**

СЪ ДЪ Р Ж А Н И Е:

	Стр.	Стр.
Отпуски , разрешени на народнитѣ представители: Борисъ Волевъ, Никола Борисовъ, д-ръ Стоянъ Даневъ, Иванъ Каравановъ, Крумъ Славовъ, Михо Марковъ, Тодоръ Малдраковъ, Димитъръ Табаковъ и Иванъ Каранджуловъ	1973	1974
Клетва . Подвеждане подъ клетва народнитѣ представители: Костадинъ Гюлеметовъ, Левъ Кацковъ, Стоянъ Лазовъ, Вѣлио Николовъ, Василь Янковъ и Еминъ Агушевъ	1973	1991
Законопроекти :		
1. За разпродаване доставенитѣ отъ държавата храни (Съобщение)	1973	
2. За бюджета на разнитѣ фондове за 1925/1926 финансова година (Второ четене)		1991
3. За земледѣлското образование (Първо четене)		1992
4. За измѣнение и допълнение на закона за подобрене земледѣлското производство и опазване на полскитѣ имоти (Второ четене — продължение докладването и разискване)		1973
Предложение за одобрение на подписаната въ София на 29 априль 1925 г. временна спогодба за търговия и мореплаване между България и Польша (Едно четене — приемане)		1996
Дневенъ редъ за следующето заседание		